

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון חג
מורחב

על המלך כותב הרמב"ם "יהיה עוסק בתורה ובצרכי ישראל ביום ובלילה, שנאמר 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו'". העיסוק בצרכי ישראל נכלל בתורה ונובע מתוכה וכדי שהמלך, שבידו לפעול, יעסוק בצרכי ישראל כדבעי עליו לשאת עמו את התורה ולקרוא בה תמיד. "צרכי ישראל" בגימטריא בית המקדש – הצורך העיקרי של עם ישראל הוא בית המקדש, מקום ליחודנו עם ה' יתברך, וכל מגמת המלך מכוונת אליו.

[מתוך השיעור 'לב המלך']

ויקרא־זכור־פורים תשפ"ד

זכור פורים ה'תשפ"ד

31 סוד הקרבן
 אבן עזרא
 להקריב את האדם ואת הבהמה

34 הסיפור החסידי
 לעמוד בנסיון
 רבי משה פיינשטיין

36 מענות ותשובות
 תשובות הרב לשואלים
 הברת התפילה
 וסוד חוה הראשונה והשניה

37 פֶּאָזִי אָוֶרֶט אַלֶּקְסִי
 עד דלא ידע!
 רְזִי יִסְפָּר לָנוּ מָה מִיָּחָד בְּשִׁמְחָה
 שֶׁל חַג פּוּרִים וְאִיפֹה נִמְצָא סֵפֶא

04 יסד המלך וגם המלכה
 סעודת פורים תשפ"ג (ח"א)
 סוד המגילה – עליית מעמד האשה

11 ברכות המגילה
 סעודת פורים תשפ"ג (ח"ב)
 התבוננות במבנה הברכות ובדמותם
 של הלוחמים בעמלק

15 ימי הקריאה
 סעודת פורים תשפ"ג (ח"ג)
 יחוס המלכות

19 לב המלך
 שיעור ברמב"ם היומי
 התבוננות בסדר הלכות מלכים
 וביחס בין המלך לנשוי

27 הניגון החסידי
 ניגון מספר 557
 מאדר שני תשפ"ד

28 בזכות הבושה
 אהבת שלום
 האם כדאי להחליף שם
 ומה קורה בהדלקת נרות שבת

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה נצח אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ופורים שמח לכל בית ישראל ובכללם לקוראי עלון **נפלאות** היקרים. שבת פרשת **ויקרא-זכור וערב חג הפורים** כבר כאן, ואתם גליון **חגיגי, מורחב ופורימי** במיוחד! [וכן, גם הפרטים על **התוועדות פורים** נמצאים כאן למטה ובגב הגליון...].

מה בגליון החגיגי?

שלשה חלקים מסעודת פורים דאשתקד בבית הרב מצטרפים לשיעור הרמב"ם היומי בהלכות מלכים.

בשיעור הראשון – **יסד המלך וגם המלכה** – תמצאו **התבוננות בפסוק השמיני והתשיעי במגלה** – מסורה מיוחדת במגילה, התבוננות במגמת שיוון המלך והמלכה במגלה וגם **הצעה להוסיף מסטיק למשלוחי המנות**.

בשיעור השני – **ברכות המגילה** – פורש הרב **התבוננות יפהפיה בברכות המגלה** ובלוחמים בעמלק – קראו בשבת וכוונו בפורים!

השיעור השלישי – **ימי הקריאה** – מקביל את **"מי הפורים האלה"** – חמשת הימים בהם פותחת מסכת מגילה – לדורות המלכות **מבעד עד שלמה המלך**.

שיעור הרמב"ם השבועי – **לב המלך** – שכבר מתקרב לסיום מחזור לימוד הרמב"ם השנה – מספק **התבוננות יסודית במצוות המלך לפי הרמב"ם** בכלל ועיון מיוחד ב"**ולא ירבה לו נשים**" בפרט.

בהשגחה פרטית, חלק השיעורים פותח וגם חותם ביחס המתוקן בין המלך והמלכה, שהוא **המפתח ליסוד ממלכה מתוקנת**.

המערכת שולחת את ברכתה, **ברכת מזל טוב מזל טוב** לחד מן חבריא העוסקים במלאכת הקדש ולכלתו – הרה"ת **יוחאי אלימלך ושרה שי' רה**. שיהיה **בנין עדיעד** על יסודי התורה והמאור שבתורה – זו **תורת החסידות**.

שבת שלום ומבורך ופורים שמח,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת צו הבעל"ט:

נ"ך יומי – ישעיהו פרקים נה"סא; **משנה** – נזיר פרק ז.

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

שיעור

סעודת פורים תשפ"ג (חלק ראשון)

יסד המלך וגם המלכה

קיצור מהלך השיעור

סעודת פורים אשתקד פתחה בהתבוננות פורימית, חפשית ועתירת רמזים, בשני פסוקים סמוכים בתחילת המגילה – הפסוק השמיני והתשיעי. פרק א מעמיק במסורה על הפסוק "כי כן יסד המלך". פרק ב עוסק בפסוק התשיעי במגלה – פסוק הסוד והיסוד של כל ענין, כמקובל מבעל מי השילוח זיע"א – ומגלה שהסיפור הפנימי של המגילה הוא עלית מעמד האשה להגיע לשוין בין המלך והמלכה. הוא מקנח ב'מסורה' חדשה, התבוננות במלה "גם" במגלה, ומזמין אותנו ל"עד דלא ידע" בגדר חדש – עד שמגיעים לגמגם גימטריאות בלי הכרה...

אסתר^ד (בגימטריא 74, "עד הוי' בכס"^ה), "דע את אלהי אביך").

הפסוק מתחיל "והשתיה כדת אין אנס", בגימטריא אסתר-אסתר. אין אונס בפורים, בטלה ה"מודעא רבה לאורייתא" של "כפה עליהם הר כגיגית", הכל ברצון גמור של "הדור קבלוה בימי אחשורוש"^ז. "הדור קבלוה" שוה משיית, וזה דווקא "בימי אחשורוש", לא "בימי מרדכי ואסתר". דווקא בזכות ומכח אחשורוש, המלך שמולך בכפה מהדו ועד כוש^ח, והוא ה"מלך

א. מסורת יסד

"יסד המלך" – יחוד יסוד ומלכות

אחד הפסוקים החשובים במגלה, בתיאור משתה אחשורוש, הוא וְהִשְׁתִּיָּה כָּדֵת אֵין אֲנִס פִּי כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל רֵב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת פְּרָצוֹן אִישׁ וְאִישׁ^א. המלה "יסד" קשורה ל"עד דלא ידע"^ב בו "נכנס יין יצא סוד"^ג – היא קיצור של יין-סוד – והיא רומזת גם ל"הדסה היא

ד אסתר ב, ז.
ה שמואל'א יב, ה.
ו דהי"א כח, ט.
ז שבת פח, א.
ח מגילה יא, א.

נרשם ע"י איתיל גלעדי. לא מוגה. סעודת פורים תשפ"ג – כפ"ח.
א אסתר א, ח.
ב מגילה ז, ב.
ג עירובין סה, א.

בפורים, כאשר כולם יושבים ליד השולחן, כל אחד צריך להרגיש בבית. זו המשמעות של "השתיה כדת אין" אנס כי כן יסד המלך"

אומר "הַנְּנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אֶבֶן" וממשיך "אֶבֶן בְּחֵן פָּנֵת יִקְרָת"^ט. שני "יסד" מופיעים בכתובים. יש פסוק בדברי הימים – "הֲמָה יִסַּד דָּוִד וְשִׁמְשׁוֹאֵל הֲרָאָה בְּאֲמוֹנָתָם"^י – העוסק במשמרות של עבודת בית המקדש. זהו פסוק מובהק של אמונה, פסוק חשוב מאד שמקשר דווקא בין שמואל, שמואל הרואה, לדוד המלך.

ידוע ששמואל תקן את ספירת הנצח^י, וכאשר הוא הולך יחד עם דוד – שמואל מושח את דוד למלכות עולם, כפי שדרשו חז"ל על "רמה קרני בהוי"ט"^ט, "קרני ולא פכ"י"^כ – דוד הוא ההוד. "איהו בנצח ואיהו בהוד"^{כא}, שמואל בנצח והמלכות הנצחית של דוד בנצח. המלה הכי חשובה כאן היא "באמונתם" – זו אמונה של נצח והוד, שני בדי ערבה בנפש^{כב}. מה שמייחד את נצח והוד, את שמואל ודוד, והמשיחה של שמואל את דוד לנצח, היא האמונה שלהם – ה"עצות מרחוק אמונה אמן"^{כג} שבנצח והוד (שהם מקור העצות, "כליות יועצות"^{כד}).

הפסוק הרביעי, גם לפי סדר הזמנים, הוא הפסוק שלנו, במגלת אסתר, "והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש".

מבנה הפסוקים

מה הסוד של "כי הוי' יסד ציון"? "אבא יסד

שאחרית וראשית שלו"^ט, מלך מלכי המלכים הקב"ה – בזכותו "כי כן יסד המלך".

"יסד המלך" היינו יחוד יסוד ומלכות^{יג}. "יסד" הוא "נכנס יין יצא סוד" והיסוד מתייחד, מזדווג, עם המלכות, כנסת ישראל. "השתיה כדת", כל אומה ואומה לפי היין שלה ולפי הנוהג שלה^{יד}, שכל אחד ירגיש בבית, ירגיש טוב. בפורים, כאשר כולם

יושבים ליד השולחן, כל אחד צריך להרגיש בבית. זו המשמעות של "השתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך" – זה היחוד, הזיווג, של יסוד ומלכות – "על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש". מי הם "איש ואיש"? מרדכי והמן, ככה חז"ל אומרים^{יז}. לאחשורוש יש מחשבה טובה, הוא רוצה לחבר את כולם, לעשות שלום בין כולם, לא להפלות.

ארבעת פסוקי יסד

"יסד" היא מלה די נדירה בתנ"ך ויש עליה מסורה המציינת שיש ארבעה "יסד" בתנ"ך^{יח}.

שני "יסד" הם בנביאים, בשני פסוקים דומים, אבל עם הבדל חשוב ביניהם. פסוק אחד אומר "פי הוי' יסד ציון"^{יט}. הפסוק השני, הדומה לו,

ט מאו"א מערכת אלף אות קפב (בשם המדרש).

י ב"יסד המלך" גם הדילוג הראשון, יד מכ עולה יסד וממילא הדילוג השני, ס ה'ל, עולה המלך.

יא "יסד המלך" עולה 13 ברבוע, יסוד מלכות עולה 24 ברבוע וחיבור השרשים עולה 37, חצי "יסד".

יב אסתר רבה ב, יד; מדרש אבא גוריון פ"א.

יג מגילה יב, א.

יד ד"פ "סד" היינו יסד פנים ואחור. המסורה היא דווקא על "יסד" בניקוד הזה (בניקוד שונה מופיעה המלה עוד מספר פעמים), לכן ראוי לחשב עם הניקוד, שמוסיף עוד 16 (חיריק 10 ופתח 6) – "יסד" עולה 90, צ ("צדיק יסוד עולם"), מלך ("כי כן יסד המלך"). בחשבון זה ד"פ "יסד" עולה 360, שכס ("ר"ת שם כבוד מלכותו"), מלך פנים ואחור, "כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט), "פלג אלהים מלא מים" (תהלים סה, י; ממוצע כל תבה הוא מים, 90).

טו ישעיה יד, לב.

טז שם כח, טז.

יז דה"א ט, כב.

יח שער הפסוקים תחלת שמואל"א.

יט שמואל"א ב, א.

כ מגילה יד, א.

כא ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

כב פע"ח שער הלולב פ"א ואילך.

כג ישעיה כה, א.

כד ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא

אגה"ק טו.

הוא "דברי אלהים חיים"^{לג}, אבל אצל התלמיד פשיטא שדברי הרב הם "דברי אלהים חיים". התכונה הזו של התלמיד, נתינת האמון המלא ברב, נקראת "אובנתא דלבא". את אותה "אבן" ה' עושה בציון, "הנני יסד בציון אבן אבן בחן פנת יקרת וגו'". "אבן" היא לשון תבונה, בינה. בפסוק "משם דעה אבן ישראל" ה"אבן" היא אב ובן^{לד} וגם תבונה היא בן ובת^{לה}, כח לידה. ב"אובנתא דלבא", בתוך ה"אבן ישראל", יש את כח הלידה, כח האין סוף^{לו}, של נשמות ישראל. היא הבינה שמשלמה את החכמה של "כי הוי' יסד ציון" – השלמות היא "הנני יסד בציון" – בתוך אותו ציון של "יסד ציון" – "אבן". אם כן, שני הפסוקים בנביאים הם בסוד י"ה. אמרנו שהפסוק של "המה יסד דוד ושמואל וגו'" כולל את הנצח וההוד, שמואל ודוד, שהן חלק מהמדות, ה"ז של שם הוי'. אחרון חביב הוא הפסוק שלנו, במגלת אסתר, עליו מובאת המסורה של ארבעה יסד – "כי כן יסד המלך" – שיש בו יחוד של יסוד ומלכות, ה תתאה. לסיכום:

- י "כי הוי' יסד ציון"
- ה "הנני יסד בציון אבן"
- ו "המה יסד דוד ושמואל הרעה באמונתם"
- ה "כי כן יסד המלך"

רמזי הפסוקים

בפורים צריך לעשות חשבונות "עד דלא ידע" יותר לעשות חשבון... יש פה מסורה של חז"ל, מפורשת, ארבעה פסוקים של "יסד", ארבעה עדים – כל "יסד" הוא עד – וצריך לעשות את חשבון ארבע המדרגות. כמה עולה הכל יחד?

אם עושים את החשבון של כל הפסוקים

ברתא^{כה}. כתוב "הוי' בחכמה יסד [לא יסד, אבל אותן אותיות, אותה מלה] ארץ"^{כו} והפנימיות של הארץ (המלכות) היא נקודת ציון (היסוד שבמלכות, יסוד הנוקבא). כתוב בחסידות^{כז} שנקודת ציון היא הרעותא דלבא שיש בלב כל יהודי, הרצון הפנימי שבלב, שהוא בעצם הרצון של "הדור קבלוה", הרצון לקבל את התורה ללא כל כפיה. הרצון הזה הוא גם הסוד של ארץ ישראל – "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה"^{כח}. אם כן, הפסוק הראשון הוא בסוד "אבא יסד ברתא", "נקודת ציון" שבתוך הבת ("ברתא").

הפסוק השני שדומה לו, בבחינת "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כט}, הוא פסוק בו ה' עצמו מדבר – "הנני יסד בציון אבן". אבן היינו סוד "אבן ישראל"^ל – גם אבן היא הנקודה הפנימית שבלב, שנקראת גם "אובנתא דלבא"^{לא}. יש "רעותא דלבא" ויש "אובנתא דלבא". כתוב בחסידות^{לב} ש"אובנתא דלבא" היא האמונה של התלמיד ברב – התלמיד מאמין ברב יותר ממה שהרב מאמין בעצמו. הרב לא מחזיק מעצמו, הוא לא בטוח שכל מה שהוא אומר

התלמיד מאמין
ברב יותר ממה
שהרב מאמין
בעצמו. הרב לא
מחזיק מעצמו,
הוא לא בטוח
שכל מה שהוא
אומר הוא "דברי
אלהים חיים", אבל
אצל התלמיד
פשיטא שדברי
הרב הם "דברי
אלהים חיים"

כה זרה ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

כו משלי ג, יט.

כז ראה הקדמת שער האמונה לאדמו"ר האמצעי; נתיב מצותיך (קאמאראג) נתיב היחוד שביל ד. ובכ"מ.

כח בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.

כט ראה זרה ח"ג רצ, ב; זרה ח"א קכג, א.

ל בראשית מט, כד.

לא ע"ז כח, ב.

לב ראה לקו"ב לשעה"י פ"א (קנד, א ואילך).

לג עירובין יג, ב.

לד תרגום אונקלוס ורש"י שם.

לה זרה ח"ג רצ, ב; ע"ח שט"ו פ"ד; תניא פט"ז.

לו ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך; המשך שמח תשמח

ע' ד (סה"מ תרנ"ז ע' קעט) ואילך.

צריך להבין למה פורים הוא חג של "גם". כנראה צריך לשים במשלוח מנות קצת 'גם', מסטיק (gum), לכל אחד ואחד...

והסוד של המגלה, מתחיל "גם", סימן שרק בתוך המלה "גם" יש משמעות מיוחדת. צריך להבין למה פורים הוא חג של "גם". כנראה צריך לשים במשלוח מנות קצת 'גם', מסטיק (gum), לכל אחד ואחד...

"גם ושתי" – מלכות שוויונית

מה פירוש "גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלך אחשורוש"? חז"ל אומרים^{מב} שכאשר אחשורוש התפאר והראה לכולם את "עשר כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו"^{מג} – הוא פתח את כל ששת האוצרות שלו בפני האורחים שלו, כל אחד מהדברים כאן הוא אוצר אחד. עוד דורשים חז"ל^{מד} שהמן עזר לאחשורוש בתכנון הסעודה שלו, תכנון המשתה, ומה היו התכנון והעצה שלו? עוד לפני שהתרגו על מרדכי וזים להשמיד את כל היהודים הוא עמלקי ששונא יהודים – הוא רצה להכשיל את היהודים, כדי שלא יזכו לעשות תשובה ולחזור לציון, לכן הוא יזם סעודה של טרפות. הגזרה נגזרה על היהודים כי נהנו מסעודתו של אחשורוש, נהנו מטרפות, והדבר היה בעצת המן שרצה להכשיל את העם היהודי. כדי שיהיה להם מושך לבוא לסעודה הוא האכיל אותם מאכלי ארץ ישראל – דברים שהם אוהבים מהבית. כמו שאמרנו, שבסעודה כל אחד צריך להרגיש את עצמו בבית, עשה אחשורוש בעצת המן – בשביל להכשיל את היהודים – שתהיה סעודה של מאכלי ארץ ישראל. אחשורוש גם לבש את שמונת בגדי כהן גדול, כי הוא חשב שגאולת עם ישראל – לשבעים שנה – עברה, לא נגאלו עד כה אז כבר לא יגאלו.

שאמרתי – "כי הוי' יסד ציון", "הנני יסד בציון אבן", "המה יסד דויד ושמואל הראה באמונתם", "כי כן יסד המלך" – הוא יוצא 2236, פעמיים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{נז}, שאומרים ערב ובקר. 2236 עולה הוי' פעמים אלהים – יחוד שם הוי',

השם של הנס^{נח}, ושם אלהים, בגימטריה הטבע, רמז מאד מיוחד להתלבשות של שם הוי' הכי עצמי בתוך הטבע.

צריך לקיים את זה, אז נאמר לחיים, שיהיה "כי כן יסד המלך על כל רב ביתו", כולם כאן הם "רב ביתו", צריך לעשות "כרצון איש ואיש". "אין אנס" – אבל כדאי שתשתו...

ב. "גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים" הפסוק התשיעי במגלה

על פי הווארט של איז'ביצא^{נט}, שהפסוק התשיעי הוא עיקר הסוד של כל פרשה, צריך לומר זאת גם בנוגע למגלת אסתה. הפסוק שלמדנו עכשיו, "והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך וגו'" הוא הפסוק השמיני במגלה, והוא חותם את הפרשיה הראשונה, שהיא סיפור המשתה של אחשורוש. אחר כך יש הפסק, פסקה חדשה, ואחר כך בא הפסוק התשיעי, שאמור להיות הפסוק העיקרי של כל המגלה, ומתחיל לספר עוד פרק בסיפור הזה – "גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלך אחשורוש"^מ. קודם כל, הפסוק התשיעי מתחיל במלה "גם". אנחנו אוהבים את המלים הקטנות, של שתי אותיות^{מא}. אם הפסוק התשיעי, היסוד

- נדפס בגליון תולדות תשפ"ב; אור לכ' טבת תשפ"ב - נדפס בגליון יתרו תשפ"ב. ועוד.
מב מגילה יב, א.
מג אסתר א, ד.
מד ילקו"ש אסתר רמז תתרנז.

לז דברים ו, ד.
לח עקדת יצחק ש"ג.
לט מי השילוח ריש פרשת בלק.
מ אסתר א, ט.
מא ראה שיעור ח"י חשון תשפ"ב (אמונה ובטחון 37)

"גם" הוא המהות של האשה – המהות של האשה מתגלה כאשר היא שוה לאיש, כל מה שהאיש עושה ויוזם היא עושה אותו דבר, ויכול להיות שהיא עושה אותו יותר טוב

— זהו ה"גם" המקורי. על מי הוא כתוב? על חוה, האשה הראשונה, "אם כל חי"^{נא}. מכאן לומדים ש"אין ג'ם" אלא אשה^{נב}. היות שהדרוש הפשוט הוא "אין ג'ם" אלא ריבוי יש כאן חיזוק למה שאנחנו אומרים תמיד^{נב}, שב"פרו ורבו"^{נג} ה"פרו" הוא האיש וה"רבו" הוא מכח האשה, הכמות היא האשה. זהו הסבר שמחבר את "אין ג'ם" אלא לרבות^{נד} ו"אין ג'ם" אלא אשה^{נד}.

[יוצא שעץ הדעת היה מסטיק, "ותתן גם לאישה עמה".] השאלה באיזה טעם? יש הרבה סוגים. [איזה טעם הרב אוהב?] תביא לי כמה, אני אגיד לך. [חרבונה אהב מסטיקים, "וגם וגם וגם חרבונה".] למה אומרים "וגם חרבונה"? כי הוא פתח את דבריו "גם" [הנה העץ אשר עשה המן למרדכי וגו']^{נד}. זו המלה בה הוא משתמש, לכן מגיע לו "וגם-וגם-וגם חרבונה".

השיון לאחשורוש מופיע גם בהמשך הפסוק, שמסיים "בית המלכות אשר לאחשורוש". חז"ל שואלים מהו "בית המלכות"? הרי יש לה את "בית הנשים"^{נה}, הבית המיוחד שלה, כמו שכתוב אצל שלמה המלך^{נו}, לדוגמה, שעשה בית מיוחד לבת פרעה. "בית הנשים", המיוחד לה, הוא "בית המלכות" שלה — לא "בית המלכות אשר לאחשורוש". חז"ל לומדים מכאן שלא רק שהיא עושה אותו דבר שהוא עושה, וממילא היא שולטת על כל הרכוש בווה ממש, אלא יש לה "בית המלכות" — היא מנהיגה מלכות

נ שם פסוק כ.

נא ב"ותתן גם לאישה" האשה עושה והאיש מחקה אותה ואילו ב"גם ושתי המלכה עשתה" האיש-אחשורוש עושה והאשה ושתי מחקה אותו. ה' ברא את האשה להיות "עזר כנגדו" (בראשית ב, יח). שהיא תחקה את האיש. החטא היה היפוך היוצרות, כאשר האיש נעשה "כנגדה", מחקה אותה, אך מכאן ולהבא הדברים הם הדדיים — היא מחקה אותו והוא מחקה אותה — וזה עיקר השיון שלהם, "שיון בקומתן".

נב חסדי דוד הנאמנים ח"ב עמ' 44-43. ראה קהלת יעקב ערך 'בעד' וערך 'ריבוי' אות ב.

נג בראשית א, כח.

נד אסתר ז, ט. חרבונה גם עולה מרדכי היהודי (שדי'!).

נה ראה מגילה יב, א.

נו מלכים א, ט, כד.

לכן הוא השתמש בכלי בית המקדש וגם התלבש בבגדי כהונה, עשה את עצמו כהן גדול.

חז"ל אומרים^{נא} שאת כל הדברים האלה שעשה אחשורוש — עשתה גם ושתי המלכה, בדיוק אותו דבר. הכל היה ב'שותף', היא היתה שותפה מלאה. היא גם פתחה את האוצרות — כמו שאחשורוש יכול לפתוח את כל האוצרות היא גם יכולה, היא גם האכילה את הנשים במאכלי ארץ ישראל וגם התלבשה בלבושי כהן גדול. זהו הפירוש של ה"גם". אם כן, אין חז"ל דורשים את ה"גם" כאן? שכל מה שהבעל עושה — גם האשה עושה אותו דבר, לא נופלת ממנו בכלום, "שיון בקומתן"^{נא} לכל דבר.

"אין ג'ם" אלא אשה"

יש אפילו מדרש — שמביא בעל המגלה עמוקות^{נא} — ש"אין ג'ם" אלא אשה. בדרך כלל יש מאמר חז"ל "אין ג'ם" אלא לרבות^{נא}, "את" ו"גם" הם לשון ריבוי — זהו דבר פשוט. אבל יש כאן מדרש מיוחד, נדיה, ש"אין ג'ם" אלא אשה. "גם" הוא המהות של האשה — המהות של האשה מתגלה כאשר היא שוה לאיש, כל מה שהאיש עושה ויוזם היא עושה אותו דבר, ויכול להיות שהיא עושה אותו יותר טוב.

איך חז"ל לומדים ש"אין ג'ם" אלא אשה? מהפסוק "ותתן גם לאישה ויאכל"^{נא}, מחטא אדם הראשון. כתוב שחוה נתנה גם לאיש שלה

מה מגילה יב, א; ילקו"ש רמז תתרמט.

מו ראה ע"ח של"ו פרקים א"ב.

מז מגלה עמוקות וארא ד"ה "ידבר אלהים".

מח בראשית רבה א, יד. ועוד.

מט בראשית ג, ו.

ויחתמו בטבעת המלך^ט. משמע מכאן שבסוף המגילה, התכלית של המגילה, אסתר מגיעה למעמד המקורי של ושת. היא כבר לא צריכה ליפול על פניה ולבקש בקשות מאחשורוש, היא כבר יכולה ליזום בעצמה – היא מלכה שוה בכח לאחשורוש.

הרי הבן שלה, לפי חז"ל^ט, הוא דריוש המלך. הוא בעצם ירש את המלכות, אז היא יותר חזקה מאחשורוש – הוא זה שבהתחלה גזר לבנות את בית המקדש מחדש^א. מי עומד מאחרי? ודאי אסתר המלכה, וגם מרדכי – מרדכי הוא שה, שגם יש לו כח לגזור, אבל אסתר עולה ועולה. לפי מה שאנחנו מסבירים עכשיו, עיקר סוד המגילה הוא בעצם עלית האשה, עד אין סוף, עד "אשת חיל עטרת בעלה"^ב ועד "כל אור חוזר – חוזר לקדמותו ממש"^ג. לכן הפסוק הזה, התשיעי, הוא "גם ושת המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות אשר לאחשורוש".

יחוד הפסוקים

קעת נעשה חידוש, נצרף עוד פסוק. לפי איז'ביצא הפסוק התשיעי הוא העיקר, "גם ושת המלכה", אבל אמרנו שהפסוק הקודם הוא מאד חשוב – "והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש". הפסוק השמיני מסיים את הפרשיה הקודמת והפסוק התשיעי מתחיל את הפרשיה הבאה, ואם נצרף אותם יחד יוצא חשבון מאד יפה – **הכל פעמים אחד** ברבוע, 55 כפול 169, **הכל פעמים "יסד המלך"**. זהו סימן שצריך באמת לצרף את שניהם יחד, אלה שני דגשים של המגילה.

ט שם ובפסוק ח.

ס ויקרא רבה יג, ה.

סא ראה רש"י על עזרא א, א.

סב משלי יב, ד.

סג שער האמונה (אדה"א) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.

כמותו, היא גוזרת גזרות, יש לה כח של מלך. היא מלכותית בכך שהיא מנהיגה. היא לא גרה ב"בית הנשים" אלא ב"בית המלכות אשר למלך אחשורוש", היא מלך כמותו. בכל אופן, רואים בסוף שיש לו כח להרוג אותה. גם המיאון שלה לבוא בפקודת המלך הוא סימן שהיא מחשיבה את עצמה שוה לגמרי למלך – מה שהוא אמר הוא אמה, אבל גם אני אומרת.

כניסת אסתר תחת ושת

חז"ל אומרים עוד משהו על הפסוק הזה, שלפי מה שמסבירים עכשיו הוא הפסוק העיקרי של המגילה: הם אומרים שהמגילה מתארת את המשתה של ושת כדי ללמד אותנו לאיזה בית, לאיזה מעמד, נכנסה אסתר המלכה. המלכת אחשורוש את אסתר "תחת ושת", כשהוא שם את כתר המלכות על ראשה, היא לא דבר פשוט. כאשר אסתר נכנסת תחת ושת היא צריכה להגיע למעמד של ושת. "גם ושת המלכה" בא ללמד לאיזה מעמד צריכה להגיע אסתר במלכות פרס ומדי.

אנחנו רואים שלאורך כל

המגילה אסתר לא בדיוק שוה לאחשורוש. היא צריכה להתחנן, נופלת על פניה, עושה כל מיני דברים, אומרת ש"לא נקראתי לבא אל המלך זה שלושים יום" ומי שלא נקרא ובא אחת דתו להמית^ד. היא לא מרגישה את עצמה שוה לו, עם תוקף של מלכות. אבל צריך לומר שזוה משתנה לאורך המגילה. זהו חידוש, אבל חידוש מתבקש, שאפשר לשמוע אותו בתוך המגילה. אחרי כל הסיפור, כל התחנונים, באמת אחשורוש נותן לה מה שהיא רוצה – נותן את בית המן לאסתר ומרדכי^ה, אומר להם שיעשו מה שהם רוצים

נד אסתר ד, יא.

נח אסתר ח, א"ב.

המגילה מתארת את המשתה של ושת כדי ללמד אותנו לאיזה בית, לאיזה מעמד, נכנסה אסתר המלכה

כדי להבחין בין ה'גם'ים נצרך לכל אחד את המלה הבאה. ה"גם" הראשון – "גם ושתיה". השני – "גם אני"^ט. השלישי – "וגם למחר". הרביעי – "גם ביום" [השני]^ט. החמישי – "הגם לכבוש". השישי – "גם הנה" [העץ]. השביעי והשמיני הולכים יחד – "גם מחר"^{טא} ו"גם ביום"^{טב}.

תעשו את החשבון של כל שמונת ה"גם"ים עם המלה שבאה אחריהם. כל שמונת ה"גם"ים הם 355, מחשבה, חומר למחשבה... אם נוסיף את המלה הבאה תראו משהו פלאי – אני אומר את המספר כדי לחסוך זמן – יוצא בדיוק 8 פעמים **מרדכי**, הממוצע^ג.

כל פרק שאנחנו מוסיפים הולך עם איזו גימטריא, וכאן הגימטריא ששמונה פעמים "גם" עולים ח"פ **מרדכי**. כל שנה אנחנו לומדים מה השיעור של "עד דלא ידע"^ט, מתי הגעתי ל"עד דלא ידע"? כל שנה אומרים שיעור אחר^ט. השיעור עכשיו ש"עד דלא ידע" הוא עד שאתה מתחיל לגמגם – כשאתה מתחיל לגמגם סימן שקיימת את המצוה. [לגמגם גימטריאות... יפה, עוד גימטריא ועוד גימטריא^{טא} עד ש... "עד דלא ידע". לחיים לחיים.

סט ד, טז.
ע ז, ב.
עא ט, יג.
עב ט, טו.

עג ממוצע כל ביטוי הוא **מרדכי** וממוצע כל מלה הוא 137, קבלה, סוד המגילה.

עד מגילה ז, ב.

עה ראה התוועדות פורים תשע"ב, תשע"ה תשע"ז ועוד.
עו **גימטריא** (העולה 273 - 3 פעמים 7 פעמים 13 - ועם הכולל עולה **מרדכי**) **גם** ועוד 230 (סוד **יג"ל פד"ק, זקף גדול**, כמבואר במ"א). דילוג האותיות הראשון במלה **גימטריא** הוא **גמרא** - כל גימטריא היא שיעור בגמרא... (הדילוג השני הוא אותיות **יטי**, העולה **הבטחה**). המלה גימטריא כוללת גם את המלה **טרי** - סוד הטריות (פרישקייט) שהביא מורנו הבעל שם טוב.

החשבון הזה, 55 כפול 169, הוא עוד משהו – 13 כפול 13 כפול 55. 13 כפול 55 הוא 715, חצי מ-1430, שהוא גם מלה בפסוק – **שתיה**. כלומר, שני הפסוקים יחד הם 13 פעמים **שתיה**, סימן שבפורים צריך לשתות 13 פעמים. לחיים לחיים!

שמונה "גם" במגלה

רק לסיים את הדרוש הזה: יוצא שבעצם המלה העיקרית בכל המגילה היא "גם". כל המגילה היא "גם". בפסוק התשיעי יש את ה"גם" הראשון, "הכל הולך אחר הפתיחה"^{טד}, "בתר רישא גופא אזיל"^{טה}, אבל יש עוד הרבה "גם", זו עוד ראייה שזו מגילה של "גם", ש"אין 'גם' אלא אשה" ו"אין 'גם' אלא ריבוי".

בתוך המגלה יש שמונה פעמים "גם", הרבה מאד. יש שש פעמים "גם", עוד פעם אחת "וגם" ועוד פעם "הגם", "הגם לכבוש את המלכה עמה בבית"^{טו}. כמה שזה "**לכבוש**"? **משיח**. "הגם לכבוש" – הגם משיח, משהו משיחי. יש "וגם

למחר"^{טז}, "**מחר**" (סוד **דמח מ"ע ורמח אברים, אברהם**) הוא גם משיחי, הוא השמיני – שמונה הוא מעל הטבע^{טז}.

סד ע"פ פרקי דרבי אליעזר פ"ב.

סה עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

סו אסתר ז, ח.

סז שם ה, יב.

סח מהר"ל מפראג בכ"מ (גבורות ה' פמ"ז, תפא"י פ"ב ועוד).

כל שנה אנחנו לומדים מה השיעור של "עד דלא ידע", מתי הגעתי ל"עד דלא ידע"? כל שנה אומרים שיעור אחר. השיעור עכשיו ש"עד דלא ידע" הוא עד שאתה מתחיל לגמגם

שיעור

סעודת פורים תשפ"ג (חלק שני)

ברכות המגילה

קיצור מהלך השיעור

חלקה השני של סעודת פורים אשתקד היה 'פנינה' ביחס ל**ברכות קריאת המגילה** – התבוננות במבנה הברכות בכלל והעמקה בשבעה לוחמים בעמלק, מיהושע בן נון ועד מלך המשיח, אותם מונה האבודרהם בברכה שאחרי הקריאה. פירוש האבודרהם מקבל תוספת עומק ומשמעות כשמקבילים אותו למבנה הספירות.

ארבע ברכות המגילה

שכולם יפתחו את הסידור בברכות של המגילה. יש פה ארבע ברכות. שלש לפני קריאת המגילה: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגלה. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. ואחת אחרי הקריאה:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל איבי נפשנו: ברוך אתה ה' הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע. שושנת יעקב צהלה ושמחה. בראותם יחד תכלת מרדכי. תשועתם הייתה לנצח. ותקותם בכל

דור ודור. להודיע שכל קניף לא יבושו ולא יקלמו לנצח כל החוסים בו. ארור המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי ארוחה ורש אשת מפחידי בריכה אסתר בעדי ארוהים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים. וגם הרבונה זכור לטוב. ארבע הברכות הן ודאי כנגד י"הזרה, בחלוקה שלש בהתחלה (יהו שמצטרפות תמיד יחד) ואחת בסוף (מלכות, ה תתאה).

מטבע הברכות

השאלה הראשונה היא – כמה מילים יש פה? כמה מילים יש בברכות שלפני המגילה? בברכה הראשונה יש 13 מילים. כמה בברכה השנייה? גם 13, הן זוג. לפי הקבלה¹, בשם הוי'

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. סעודת פורים תשפ"ג – כפ"ח.

א פ"ח שער הפורים פ"ו.

ללשון הברכות

קוראים "מטבע שטבעו חכמים" – מטבע בגימטריא 121. מספר המלים כאן הוא המטבע. הקריאה במגילה היא סגולה למטבע – שיהיו הרבה מטבעות, לתת מתנות לאביונים. כולנו אביונים ו"כל הפושט יד נותנים לו" בחג הפורים

בברכה הראשונה מכוונים שם **עב** ובברכה השניה שם **סג**, הם אבא ואמא, "תדין דיעין דלא מתפרשין לעלמין"¹, ובכל אחת מהן יש 13 מילים. אחר כך אומרים "שהחינו" – 11 מילים. אם כן, לפני המגילה אומרים 37 מילים, גילוי **היחידה**, תיקון **הבל**. אחר כך יש ברכה מיוחדת, שאין כל השנה, "הרב את ריבנו". יש פה **גל** מילים.

אז ביחד בכל הברכות יש כאן בדיוק 70 מילים – "נכנס יין יצא **סוד**".

אחר כך אומרים "שושנת יעקב" – כמה מילים יש שם? 51. ב"שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור" יש 15 מילים, **י**. אחר כך, "להודיע שכל קוין לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך", עוד 11 מילים. עד כאן, חצי הנוסח, מחולק בדיוק **י** ו**ה** מילים. אחר כך, עד הסוף, עד "וגם חרבוה זכור לטוב", יש עוד 25 מילים (25 הוא בעצמו רבוע ומספר השראה).

אז כמה מילים יש בהכל יחד? 121. מה זה? 11 ברבוע, מספר המלים ב"שהחינו" ברבוע. ללשון הברכות קוראים "מטבע שטבעו חכמים"² – מטבע בגימטריא 121. מספר המלים כאן הוא המטבע. אם כן, הקריאה במגילה היא סגולה למטבע – שיהיו הרבה מטבעות, לתת מתנות לאביונים. כולנו אביונים ו"כל הפושט יד נותנים לו"³ בחג הפורים.

"הרב את ריבנו" – הלוחמים בעמלק

הכי מעניינים כאן מטבעות הלשון של הברכה האחרונה. האבודרהם, שהוא הפירוש העיקרי על נוסח התפלות, כותב שיש פה ששה ביטויים – חמשה לפני החתימה, "הרב את ריבנו וכו'", ועוד אחד אחר כך בתוך חתימת הברכה, "ברוך אתה הוי' הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם". הוא אומר שששת לשונות הברכה הזאת הם "כנגד ששה אנשים מישראל שנלחמו בעמלק". מי הם ששת האנשים? יהושע בן נון (בשליחות של משה רבינו, "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק"), אהוד בן גרא (שהרג את עגלון, וכתוב שם⁴ שיחד עם עגלון היו עמלקים), גדעון-ירובעל (כתוב שהיה עמלק במלחמה שלו⁵, הכל פסוקים), שאול המלך⁶, דוד המלך (בצקלג) ומרדכי.

הוא לא מפרט, רק אומר מה שאמרנו עכשיו, אבל אנחנו נתבונן יותר. קודם כל נפרט: "הרב את ריבנו" הולך על יהושע, "הדן את דיננו" על אהוד, "והנוקם את נקמתנו" על גדעון-ירובעל, "והנפרע לנו מצרינו" על שאול, "והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו" על דוד, ואחר כך חותמים, העיקר, ב"הנפרע לנו מצרינו", על מרדכי, עיקר המגילה, שנלחם בעמלק.

הוא מוסיף בסוף ש"האל המושיע", שתי המלים בחתימה ממש, היינו ימות המשיח. אם כן, בעצם יש שבעה שנלחמים בעמלק – ששה בעולם הזה, מיהושע עד מרדכי, ועוד אחד לעתיד, ש"כל השביעין חביבין"⁷, מלך המשיח, עליו כתוב "האל המושיע". זהו פירוש יפה של האבודרהם⁸.

1 שמות יז, ט.

2 שופטים ג, יג.

3 שם ו, לג.

4 שמואליא יד-טו.

5 שם פרק ל.

6 יא ויקרא רבה כט, ט.

7 יב ורמז: שמות ששת הלוחמים – יהושע אהוד ירבעל שאול דוד מרדכי – עולים 1344, ז"פ 192 (בכל מכל-כל וכו'), ועם משיח עולה הכל 1702, ב"פ 851 (חיה פעמים יחידה, בעתה אחישנה", "זה הדבר אשר צוה הוי' וכו').

8 ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

9 עירובין סה, א.

10 ברכות מ, ב. ובכ"מ.

11 ש"ע או"ח תרצד, ג.

מבנה הלוחמים בעמלק

צריך לכוון את כל הדמויות כאן, לפי הסדר הזה, כנגד הספירות. את ההקבלה, כמובן, האבודרהם לא עושה. ההקבלה לספירות 'מתלבשת' כאן טוב מאד:

הראשון שנלחם בעמלק, יהושע, נלחם מכח החסד של משה רבינו — "כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל"¹, כאשר "ידו" היא בעיקר יד ימין². באיזה עוד מבנה שלנו יהושע בן נון הוא

חסד? בעשר השירות¹⁰ שאומרים בשביעי של פסח¹⁰. בתורה יש שלש שירות, כנגד חב"ד — שירת הים, שירת הבאר והאינו. אחר כך כנגד החסד יש את שירת יהושע, "שמש בגבעון דום"¹¹. אם כן, על פי שני עדים יהושע הוא חסד דווקא — יהושע פועל ישועה, שהיא חסד. יכול להיות שדווקא בגלל היותו חסד יהושע גם קצת מתרשל בגבורה של כיבוש הארץ¹². התפקיד שלו הוא תפקיד של גבורה, אבל בפנים, בפנימיותו, הוא איש חסד. גם פה,

הוא "הרב את ריבנו" (לשון ריבוי, תכונת החסד). אבל "הדן את דיננו" הוא כבר עצם הדין — זהו אהוד בן גרא, שדוקר את עגלון מלך מואב¹³, מעשה גבורה מובהק, סכנת נפשות, סיכון. [כתוב שהוא אטר יד ימינו¹⁴]. נכון, הוא שולט ביד שמאל — יד הגבורה. אהוד הוא הגבורה. "הנוקם את נקמתנו" הוא גדעון. גדעון

הוא ירבעל — גדעון וירבעל הם כפולות של 7 ו-13 — גדעון הוא 19 פעמים 7 וירבעל הוא 12 פעמים הוי', חדש, 24 פעמים 13. הוא בתפארת (הזכר) ו-7 הוא במלכות (הנקבה)¹⁵. אם כן, גדעון מייחד גם 7 וגם 13, כמו שרש המלכות שמאחורי התפארת דז"א¹⁶. גם זו תכונה של תפארת — "כתפארת אדם לשבת בית"¹⁷ (שמתייחס לאשה¹⁸). רצו להמליך את גדעון¹⁹ — הוא דמות ואישיות מאד כללית, ראוי להיות מלך ישראל. הוא אומר 'אני לא מלך, ה' הוא מלך' — ה' הוא קוב"ה, שכנגד התפארת. מאד מתאים שגדעון יהיה התפארת של פורים. "הנוקם את נקמתנו" גם נוקם את נקמת ה', כמו שכתוב במלחמת מדין בפסוק אחד שזו נקמת ישראל²⁰ ובפסוק אחד שזו נקמת ה'²¹. הנקמה הזו היא מצד התפארת, הפנימיות של יעקב.

הכל כאן פורים, את כולם צריכים להזמין כעת לשולחן. גם את יהושע בן נון, "הרב את ריבנו", גם את אהוד בן גרא, "הדן את דיננו" (ידוע שגרא היינו הגר"א, מצד הגבורה, מצד שמאל) — ברוכים הבאים לשולחנו! עכשיו גדעון-ירבעל שהוא התפארת — הוא ודאי מבסוט ששמים אותו בתפארת. הכל מצוה של מחית עמלק. הרב את הריב הוא מכח החסד, הדן את הדין הוא מכח הגבורה והנוקם את הנקמה הוא מכח התפארת.

אחר כך "הנפרע לנו מצרינו" הוא כבר שאול "והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו" הוא דוד. שני

דווקא בגלל היותו
חסד יהושע גם
קצת מתרשל
בגבורה של כיבוש
הארץ. התפקיד
שלו הוא תפקיד
של גבורה, אבל
בפנים, בפנימיותו,
הוא איש חסד

יג שמות יז, יא.

יד וראה גם זהר חדש (מרגליות) פז, א.

טו תרגום לשה"ש א, א.

טז ספר קריאי מועד סדר ליל שש"פ; מנהגי ק"ק בית יעקב בחברון פ"ו סנ"ג. ובכ"מ.

יז יהושע י, יב.

יח יהושע יא, יח ובמפרשים שם (עפ"י תנחומא מטות ד); במדבר רבה כה, ב.

יט שופטים ג, כא.

כ שם פסוק טו.

כא ראה שערי אהבה ורצון מאמר "סוד השבע והשלש-עשרה". ובכ"מ.

כב ספר הליקוטים תצוה פכ"ח. ועוד.

כג ישעיה מד, יג.

כד תרגום יונתן עה"פ.

כה שופטים ה, כב.

כו במדבר לא, ב.

כז שם פסוק ג.

שלנו, ומה שהוא נפרע לנו מאויבינו, שהוא מטפל וגומר חשבון עם האויבים. עם האויבים הוא גומר חשבון, ומאתנו הוא רק נפרע את החטאים שלנו, תוך כדי שוב, יש פעמיים "נפרע", מצד הנצח ומצד היסוד.

אחר כך מלך המשיח, "להביא לימות המשיח"^{לג}, הוא הסוף, המלכות – "האל המושיע". "אסתר [המלכה] מן התורה"^{לד} היא מהפסוק "אכן אתה אל מסתתר"^{לה}, שמסיים "אלהי ישראל מושיע", "האל המושיע". ולסיכום:

גבורה:	חסד:
אהוד בן גרא	יהושע בן נון
וְהָדִין אֶת דִּינֵנוּ	הָרַב אֶת רִיבֵנוּ
תפארת:	נצח:
גדעון־יִרְבֵּעַל	שאל המלך
וְהַנִּזְקֵם אֶת נַקְמָתֵנוּ	וְהַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ
הוד: דוד המלך	יסוד:
וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָה	מרדכי היהודי
לְכָל אֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ	מַרְדֳּכָי הַיְהוּדִי
מלכות:	מלך המשיח
האל המושיע	האל המושיע

בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַנִּפְרָע לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם

לג ברכות פ"א מ"ה.
 לד חולין קלט, ב.
 לה ישעיה מה, טו. ראה גם תו"א צ, ד, ובאורך בנספח "אל מסתתר" במעין גנים שמות.

הביטויים הולכים ביחד, כמו ששאל ודוד הם זוג. קודם הסברנו^כ ששמואל הוא הנצח ודוד הוא ההוד – שאל כאן הוא במקום שמואל^{כט}. גם שאל ודוד הם נצח והוד וגם שמואל ודוד הם נצח והוד.

מה יוצא בסוף? הכי טוב, ש"ברוך אתה הוי"ו הוא כבר היסוד, הצדיק. בפורים מרדכי הוא צדיק. הוא "איש יהודי... איש ימיני"^ל, מצד דוד (שמייהודה, שלא הרג שמעי וממנו יצא מרדכי) ומצד שאל (שמבנימין, שלא הרג את אגג וממנו יצא המן)^{לא}. הביטוי כאן חוזר לשאל, כי עליו כתוב "הנפרע לנו מצרינו" ובחתימה כתוב עוד פעם "הנפרע" – מרדכי מקבל את ה"נפרע" משאל. יש פירוש שמסביר^{לב} ש"הנפרע לעמו ישראל" הוא לא רק מה שנפרע "מכל צריהם", אלא גם תוך כדי נפרע לנו. בכל מה שאנחנו סובלים ומתייסרים מהצרים אותנו – כמו בזמן מרדכי ואסתר, כל הצרה של עם ישראל במשך שנה שלמה – היא גם "נפרע" לנו, מנכה לנו את החטאים שלנו. בתוך המלה "נפרע" יש שני כיוונים – מה שהוא נפרע לנו, מהחטאים

כח בח"א של סעודת פורים – נדפס לעיל.
 כט השם שאל נמצא בתוך השם שמואל, שגם נקרא על שם השאלה – "ותקרא את שמו שמואל כי מהו" שאלתיו" (שמואל"א א, כ). אף על פי שהמלך הנצחי שהמלך שמואל הוא דוד, ואת הביטוי "נצח ישראל" (שם טו, כט) הוא טבע ביחס למלכות בית דוד, הרי הוא אמר אותו כאשר הרג את אגג שעל שאל היה להורגו, וממילא מובן ש"נצח ישראל" הוא תיקון שאל, וד"ל.
 ל אסתר ב, ה.

לא מגילה יב, ב. וראה בכל זה בהתוועדות ליל פורים (חלק ראשון – נדפס בגליון ויקה"ל פקודי) תשפ"ג.
 לב ראה גם שושנת העמקים על מגילת אסתר בביאור ברכה זו.

שיעור

סעודת פורים תשפ"ג (חלק שלישי)

ימי הקריאה

קיצור מהלך השיעור

פתיחת מסכת מגילה מציינת **חמשה ימי קריאה** של המגילה. התבוננות מרעננת בימי החודש **כנגד דורות עם ישראל** בדברי הימים מגלה לנו את הקשר של "ימי הפורים" ל**יחוס המלכות** ה'קרוב', המתחיל מבועז הנושא את רות, כאשר שני הימים שאנחנו חוגגים – **פורים ושושן פורים** – מכוונים כנגד **מלכי בית דוד** הגדולים, אשר שלטו בכל ישראל, דוד ושלמה, מהם עתיד לבוא **מלך המשיח**.

החדש מתחיל מאברהם אבינו, שהוא בעצם לא רק האב הראשון והמאמין הראשון אלא גם המלך הראשון, כל האומות המליכו אותו בעמק המלך¹. אחר כך כל הצאצאים שלו הם עלית המלכות עד שלמה המלך, שהוא הדור ה־15, ועליו נאמר "סיהרא באשלמותא"². דוד הוא הדור ה־14, כמנין **דוד**, ושלמה הוא הדור ה־15, כמנין **שלמה** במספר קטן (**דוד** הוא 14 גם במספר קטן, כמובן) – הם הדור ה־**דוד** והדור ה־**שלמה** לפי הסדר.

אחר כך, אחרי שלמה, בא רחבעם. במקום להמשיך לעלות, שאז הוא היה משיח, הוא התחיל לרדת. הירידה היא עד יאשיהו מלך

מסכת מגילה פותחת "מגלה נקראת באחד עשה, בשנים עשה, בשלשה עשה, בארבעה עשה, בחמשה עשר – לא פחות ולא יותר", עד פורים ושושן פורים. יש משהו חשוב מאד בנוגע לחמשת הימים האלה, הימים של קריאת המגלה:

ימי החדש – דורות המלכות

כל חדש הוא 29-30 ימים – 15 ימים של עליה ו־15 ימים של ירידה. כתוב³ שימי החדש הם כנגד כל הדורות של המלכות – הירח הוא המלכות בעם ישראל⁴.

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. סעודת פורים תשפ"ג – כפ"ח.

א שמות רבה טו, כו. ראה שבעים פני חן פ"ו.

ב כמבואר במדרש הנ"ל. וראה קהלת יעקב ערך 'לבנה' ופע"ח שער הזמירות פ"ד.

ג רש"י על בראשית יד, יז.

ד בטוי נפוץ בזהר לגבי שלמה המלך, הדור ה־15 מאברהם אבינו (בהקבלה לשלמות הלכנה בט"ו לחדש).

כל דורות עם ישראל בתנ"ך הם 15 דורות של עליה, 15 דורות של ירידה ועוד 15 דורות של עליה נסתרת – ואז התהליך נגמר. אחרי 15 הדורות של העליה השניה אין עוד ירידה

יהודה, שהיה ראוי להיות משיח^ה, וירמיה הנביא קונן עליו "רוח אפינו משיח הוי"^ה! הוא הדור השלשים, כלומר שהוא סוף ירדת המלכות. אחר כך מגיע החורבן, בדור של צדקיהו. ידוע^ה שאחרי צדקיהו יש בדברי הימים עוד 15 דורות בשבט המלוכה, עד "ענני שבעה"^ה. חז"ל אומרים^ט שענני הוא מלך המשיח. כלומר, כל דורות עם ישראל בתנ"ך הם 15 דורות של עליה, 15 דורות של ירידה ועוד 15 דורות נסתרת – ואז התהליך נגמר. אחרי 15 הדורות של העליה השניה אין עוד ירידה, נשאר בעליה. כל הדורות של עם ישראל בתנ"ך הם מה, "ונחננו מה", אדם דורות. "יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^א – יה, יה ועוד יה.

לפני אברהם אבינו יש 19 דורות. אברהם אבינו הוא הדור ה־20. כלומר, כל התנ"ך, מאדם עד ענני, הוא חוה ועוד אדם דורות. חוה דורות של גוים – חוה בגימטריא גוי, גוי דורות של גוים – ואחר כך יש אדם דורות של יהודים, "אתם קרויים 'אדם' ולא אומות העולם קרויים 'אדם'^ב", מאברהם עד ענני. כלומר, סה"כ יש 64 דורות בתנ"ך, שלמות של 8 ברבוע, 2 בחזקת 6.

ימי הקריאה כנגד הדורות

בכל אופן, בכל חדש, עד ה"סיהרא באשלמותא", יש 15 דורות עליה, מאברהם עד

שלמה המלך. מהם, אם כן, הימים יאיביגידי? טו? זו יחידה מאד חשובה. ההקבלה נכונה בכל חדש, אבל בפרט בחדש אדר, שכתוב^ג שהוא לשון דור, "דור דור ודורשיו"^ד. החשבון הגדול של דורות עולם, "אלף דור"^{טו}, רומז לאדר^{טז}. אם כן, כל ההתבוננות של הזמן והדורות עד ביאת משיח שייכת במיוחד לחדש אדר והדורות של המלכות הם כנגד הימים של חדש אדר.

במגלת רות יש יחוס של עשרה דורות, מפרץ עד דוד^ז. פרץ הוא הדור הרביעי מאברהם אבינו. אם כן, מיהו הדור ה־יא, כנגד היום ה־יא של החדש? הדור ה־יד הוא דוד והדור ה־טו הוא שלמה. כלומר, שני הימים העיקריים של פורים, היום (פורים) ומחר (שושן פורים), הם דוד ושלמה. אבל מי ה־יא? סבא רבא של דוד המלך – בעז. היחוס בסוף מגלת רות מתחיל מפרץ, אבל הדמות של מגלת רות היא בעז. מבעז יש יחידה מיוחדת, 'התחלה' בלשון רבי אייזיק^ח.

אף על פי שיש המשכיות, יש נקודות מסוימות בהשתלשלות הזו, בתוך ההמשכיות, שהן בעצם התחלה חדשה. כמו פרץ, הבן של תמר. כל סיפור שהוא סיפור פלאי של "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר"^ט, מקום לא צפוי, ש"רבות מחשבות... ועצת הוי' היא תקום"^י, הוא בשביל התחלה חדשה. כמו שפרץ הוא התחלה חדשה, לכן מייחסים בסוף את דוד לפרץ, גם מגלת רות היא התחלה חדשה לגמרי של בעז ורות. מה החידוש? שרות היא גיורת מואביה. ודאי משהו חדש קורה כאן, משהו חריג קורה כאן. כל דבר חריג הוא בעצם בשביל

יג ביצה טו, ב.

יד סנהדרין לח, ב; בראשית רבה כד, ב. ועוד.

טו דברים ז, ט (ועוד).

טז ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ג עמ' 85; שיעור ט' אדר תשס"ט. ועוד.

יז רות ד, יח"כב.

יח ראה דרוש לחג השבועות (בתוך מאמר יצ"מ) כ, ד ואילך.

יט אסתר ד, יד.

כ משלי יט, כא.

ה תענית כב, ב.

ו איכה ד, כ.

ז ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ז עמ' 230. ועוד.

ח דהי"א ג, יא.

ט תנחומא תולדות פי"ד.

י שמות טז, ז"ח.

יא זכריה יד, ט.

יב יבמות סא, א; זהר ח"ב פו, א.

אתה^{כט} – לא מוכן להשחית את נחלתך, להתחתן עם גיורת, לא טוב לו, לא מיוחס. בעז כן מוכן להתחתן אתה, ובזכות זה יוצא דוד מלכא משיחא. איזו מדה זו בנפש? חסד. עם מי יהושע התחתן? עם רחב. גם אותו סיפור. מי שמוכן להתחתן עם גיורת, ולא לחשוב על יחוס, שייך למדת חסד. החסד מתחיל משהו חדש, שבסוף מוליד משיח. אם כן, ימי הפורים הם הסיפור הזה שמתחיל מבעז. עובד שייך לגבורה, בפשטות, שהרי קו שמאל הוא עמוד העבודה^ל, כלל "עבודה שבלב זו תפלה"^{לא} ("ועבד הלוי הוא"^{לב}).

ישי – נצחון במלחמה מכח האחדות

אחר כך בא ישי. מה מיוחד ביגי? חז"ל אומרים שהוא "זמן קהילה לכל"^{לג}, כי זהו יום המלחמה, יום הגזרה – עליו נפל הפור להמן הרשע. באותו יום היה כל "הרב את ריבנו וכו'". אנחנו עושים זכר לכך בתענית אסתר, בה מתענים ונותנים את מחצית השקל לכפר על נפשותינו^{לד} – גם צמים וגם נותנים צדקה. חשוב מאד לכוון שהיום הזה, מצד מסוים, הוא היום העיקרי בנס של פורים – לא היום ולא מחר אלא דווקא אתמול. זהו היום של ישי. פורים הוא "בן ישי".

מה הרמז המפורסם^{לה} של ישי? ר"ת "יחד שבטי ישראל"^{לו} – ישי הוא כנגד התפארת, "תפארת ישראל"^{לי}, כאשר כל הגוונים של עם ישראל מתמזגים יחד וה' אומר עליהם "ישראל

להתחיל משהו חדש. אם כן, יש משהו חדש שמתחיל דווקא מבעז, הדור היי.

אחר כך מי היי? עובד. ביחוס בסוף רות הוא כתוב גם חסד ו גם מלא ו, לצורך החשבון. מי היי? ישי, על שמו דוד נקרא דוד בן ישי. הרבה פעמים, גם בתנ"ך^{לא} וגם בחז"ל^{לב}, דוד נקרא סתם בן ישי, בלי דוד. הסברנו הרבה פעמים^{לג} שכמו שמשה רבינו הוא סתם "בן עמרם"^{לד} דוד הוא סתם "בן ישי", יש משהו מאד חשוב באביו ישי. דוד חי שבעים שנה. כמה חי אביו ישי? ארבע מאות שנה^{לה}. איזה עוד שם יש לו? נחש^{לז}. כמה שוה נחש? משיח. הוא משהו מיוחד מאד, הוא היי. אחר כך היי הוא דוד, היום, ושושן פורים הוא כבר שלמה.

בעז ועובד – התחלה חדשה בחסד ועבודת הגבורה

אם נכוון את חמשת הימים, לפי סדר הספירות יוצא שבעז הוא חסד. חסד הוא להתחיל משהו חדש. קודם^{לז}, כשהסברנו את ברכות המגלה, אמרנו שיהושע הוא החסד. אף על פי שיהושע הוא תלמיד מובהק של משה רבינו, וכאילו ממשיך אותו, הוא משהו אחר לגמרי, הוא לא משה רבינו – הוא דף חדש בהיסטוריה. לכן, כמו שדברנו לאחרונה^{לח}, משה רבינו חייב להסתלק כדי לפנות מקום ליהושע, להנהיג שמתאימה לדור שנכנס לארץ ישראל, שהוא הדור השני, לא הדור הראשון. אותו דבר יש אצל בעז.

איזו מדה יש לו בנפש שבביל להתחתן עם רות? הגואל, שנקרא "טוב", לא מוכן להתחתן

כט רות ד, ו.

ל ראה זהר ח"א קמו, ב; מגלה עמוקות ויצא ד"ה "ויצא צירופי אותיות".

לא תענית ב, א.

לב במדבר יח, כג.

לג מגילה ב, א.

לד שמות ל, טו.

לה ראה שיחת ליל ב' דחה"ס תשמ"ח סי"ב. ועוד.

לו דברים לג, ה.

לז איכה ב, א.

כא ראה שמואל"א כ, כז ולא. ועוד.

כב ראה סנהדרין קב, א; תנחומא נח פ"ז. ועוד.

כג שיעור כ"ח תמוז תשע"א; ל' חשון תשע"ו; ד' אדר תשע"ז.

כד שבת פט, א. ועוד.

כה בראשית רבה צו, ד.

כו ראה שבת נה, ב (ע"פ שמואל"ב יז, כה).

כז ח"ב של סעודת פורים – נדפס לעיל.

כח שיעור אור ל"ד אדר (נדפס בגליון כי תשא) ש"ז.

שלמה, כנגד חסד־גבורה־תפארת־נצח־הוד. דוד הוא בן ישי, הוא פורים דפרזות, והוא מוליד את שלמה, שושן פורים, פורים של ירושלים – “פרזות תשב ירושלים”^{מח}. [נגנו “פרזות תשב ירושלים”].

אם כבר עסקנו בראשי תיבות – מה ראשי התיבות “פרזות תשב ירושלים”? **פתי** – פתי יאמין לכל דבר^{מו} (כמו שהצמח צדק מסביר^{מז} את ענינו – שם **בן**, ה”בהמה רבה שלפני האצילות”^{מח}).

מה אומר הביטוי “פרזות תשב ירושלים”? שגם **טו**, פורים של ירושלים, יהיה **יד**, פורים של פרזות – שירושלים יחגגו בפרזות. יתכן שכולם יחגגו את שני הימים. בחו”ל, בכל יום טוב יש “יום טוב שני של גלויות”. כנראה^{מט} שלעתיד לבוא יתבטל יום טוב שני בכל המועדות, חוץ מראש השנה בו שני הימים נחשבים כיום אחד ארוך מדינא והם ישארו גם לעתיד^נ, אבל יכול להיות שלעתיד לבוא יתווספו במקום זה שני ימים קבועים של פורים לכולם. [יום טוב שני הוא בגלל ספק, עמלק]. **עמלק** בגימטריא **ספק**^{נא}, צריך להעלות את עמלק, לספק דקדושה – כמו שדברנו הרבה פעמים^{נב} שיש ספק גם בקדושה. בזכות הספק דקדושה מוסיפים עוד יום של חג. לחיים לחיים!

בכל אופן, ה’ יהיה חומת אש סביב לירושלים, כמו שכתוב בפסוק הבא “ואני אהיה לה נאם הוי’ חומת אש סביב”^{נד}, אבל אנחנו צריכים להיות “פתי יאמין לכל דבר”.

מה זכריה ב, ח.

מו משלי יד, טו.

מז ראה קיצורים והערות לתניא עמ’ קא; לב לדעת מאמר “אמונה ובטחון” ביאור ז; הנפש פי”א עמ’ קעט.

מח ראה תניא סוף פמ”ו.

מט ראה גם שיעור כ”ב אלול תש”ע (ונתבאר בכ”ד). אך ראה שיחת שמח”ת תשמ”ט – ואכמ”ל.

נ ראה לקו”ת ר”ה סג, ב.

נא הוספות לכש”ט (קה”ת, הוצאה שלישית) אות קיח.

נב ראה התוועדות ליל פורים תשס”ח; ח’ אדר”ב תשע”ו. ועוד.

נג זכריה ב, ט.

אשר בך אתפאר”^{לח}. “ויהי בישרון מלך”, מלך המשיח, שהוא בן דוד, הוא דווקא “בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל”. מה זה אומר לגבי מלחמה? שאם רוצים לנצח במלחמה הנצחון תלוי באחדות – אחדות של שבטי ישראל, כלומר, כל המפלגות והפלגים השונים שיש בעם ישראל. כל עם ישראל צריך להתייחד, להיות “יחד שבטי ישראל”, ואז יש **ישי**, ישי, כמו דוד, הוא שם של חן (סימטריה) – שם שנקרא ישר והפוך. בזכות ה”יחד שבטי ישראל” אנחנו מנצחים במלחמה. איך אני יודע שיש הוא העיקר אפילו יותר מדוד ושלמה? **ישי־דוד־שלמה** הם ר”ת **שדי** למפרע – בגימטריא **מרדכי היהודי** – שהעיקר בו הוא ה”י, בלעדיה הוא לא שם קדוש אלא **ש־ד**.

דוד ושלמה – הנצח וההוד

דוד ושלמה כאן הם הנצח וההוד – על המלכת דוד נאמר “נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם”^{לט}. למרות שלפעמים דוד עצמו שייך להוד^מ (בסוד “איהי בהוד”^{נא}), ביחס לבנו שלמה, איש שלום ומנוחה^{מב}, דוד הנלחם והמנצח שייך לנצח. שלמה המלך הוא הדור ה”הוד (15) בסדר הדורות. שלמה בונה את בית המקדש, “וההוד” זה בית המקדש”^{מג}. לאידך, עם כל מעלותיו של שלמה הוא גם נופל בסוף ימיו – “הודי נהפך עלי למשחית”^{מד}. את שלמה המלך מתקנים דווקא בשושן פורים.

“פרזות תשב ירושלים”

אם כן, יש לנו עוד כוונה יפהפיה, שימי הפורים, **יא־יב־יג־יד־טו**, הם בעו־עובד־ישי־דוד־

לח ישעיה מט, ג.

לט שמואל”א טו, כט.

מ כנ”ל בשני החלקים הקודמים של השיעור – נדפסו לעיל.

מא ע”ח שער הכללים פ”א. ובכ”מ.

מב דהי”א כב, ט.

מג ברכות נח, א.

מד דניאל י, ח.

שיעור

שיעור ברמב"ם היומי

לב המלך

קיצור מהלך השיעור

לימוד הרמב"ם היומי מגיע **להלכות מלכים ומלחמותיהם**, בהן אנו מרבים לעסוק כחלק מהמגמה לייסד **מלכות ישראל** על פי תורה "ולהביא לימות המשיח" (הסיום של הלכות אלו ברמב"ם), ובהן עסק השיעור המשפחתי השבוע. **פרק א** הוא התבוננות יסודית בלימודים העולים **מסדר ההלכות** בו נקט הרמב"ם, **השונה מסדר הפסוקים**, כאשר הרמב"ם מבליט שיעור **שמירת לב המלך** תלויה **בדבקותו בתורה וביחס מתוקן לנשיו**. **פרק ב** מתמקד בפסקי הרמב"ם במצות **"ולא ירבה לו נשים"**, מציב מבנה של **סוגי הנשים** השונות של המלך ונוגע בקצצרה, במגבלות המקום, בסודה המשיחי (וגם הפורימי!) של **אבישג**.

א. סדר מצוות המלך ברמב"ם

מצוות המלך

פרשת המלך* פותחת במצוות מינוי מלך, הגדרותיו וחיובו הצבור כלפיו, ואז עוברת למצוות המוטלות על המלך עצמו. הכתוב מונה שלש מצוות לא תעשה: רק לא ירבה לו נשים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס... ולא ירבה לו נשים ולא יסור לקבו וקסף וזהב לא ירבה לו מאד

ומצות עשה אחת:

והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים. והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את הוי' אלהיו לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשתם. לבלתי רום לקבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאול למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו כקרב ישראל.

סדר המצוות ברמב"ם

הרמב"ם מקדיש למצוות הללו את שש ההלכות הראשונות בהלכות מלכים פ"ג², אך

נערך ע"י איתיאל גלעדי. הלכות מלכים פ"ג. אור ליד' אד"ש תשפ"ד - כפ"ח.

א דברים יז, יא"כ.

ב משיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) י"ג אד"ש תשפ"ד.

שני שינויי הסדר

ברמב"ם -
הקדמת מצות
ספר התורה
של המלך,
שהיא 'חידוש'
של הרמב"ם,
והקדמת האיסור
להרבות נשים
לאיסורים ולהרבות
סוסים ולהרבות
כסף וזהב, שהוא
שינוי שיסודו כבר
במשנה - עולים
בקנה אחד

בסדר שונה. הוא פותח
דווקא במצות עשה של
כתיבת ספר תורה:

בעת שישב המלך
על כסא מלכותו כותב לו
ספר תורה לעצמו... לא יזוז
מלפניו אלא בעת שיכנס
לבית הכסא או לבית
המרחץ או למקום שאין
ראוי לקריאה יוצא למלחמה
והוא עמו נכנס והוא עמו
יושב בדין והוא עמו מיסב
והוא כנגדו שנאמר והיתה
עמו וקרא בו כל ימי חייו.

אחד כך הוא פותח
דווקא בלא-תעשה השני:
לא ירבה לו נשים מפי
השמועה למדו שהוא לוקח
עד שמונה עשרה נשים בין הנשים ופלגשים הכל
שמונה עשרה ואם הוסיף אחת ובעלה לוקח ויש לו
לגרש ולישא אחרת תחת זו שגירש.

אחרי שהוא מקדיש הלכה ל"לא ירבה לא
סוסים" ול"וכסף וזהב לא
ירבה לו מאד" הוא חוזר
לספר התורה:

המלך אסור לשנות
דרך שכרות שנאמר אל
למלכים שתו יין אלא יהיה
עוסק בתורה ובצרכי ישראל
ביום ובלילה שנאמר והיתה
עמו וקרא בו כל ימי חייו.
וחוזר גם ליחס המלך
לנשים:

וכן לא יהיה שמוץ
בנשים אפילו לא היתה לו אלא אחת לא יהיה מצוי
אצלה תמיד כשאר הטפשים שנאמר אל תתן לנשים
חילך על הסרת לבו הקפידה תורה שנאמר ולא יסור
לבבו שלבו הוא לב כל קהל ישראל לפיכך דבקו
הכתוב בתורה יתר משאר העם שנאמר כל ימי חייו.

שמירת הלב

שני שינויי הסדר ברמב"ם - הקדמת
מצות ספר התורה של המלך, שהיא 'חידוש'
של הרמב"ם, והקדמת האיסור להרבות נשים
לאיסורים להרבות סוסים ולהרבות כסף וזהב,
שהוא שינוי שיסודו כבר במשנה³ - עולים בקנה
אחד, והם תואמים גם את החזרה שלו בסוף שוב
לספר התורה ולנשים (באותו סדר) ולהדגשות
שלו בתוכן שתי ההלכות האחרונות:

כפי שכותב כאן הרמב"ם - ביטוי חשוב
אותו מרבים לצטט - לבו של המלך "הוא לב
כל קהל ישראל" ולכן "על הסרת לבו הקפידה
תורה". המלה הסרה חוזרת במצוות המלך
פעמיים, באיסור "ולא ירבה לו נשים ולא יסור
לבבו" וכהמשך לדיני ספר התורה המיוחד שלו,
"לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה
ימין ושמאול"⁴. העצה העיקרית לשמירת לבו
של המלך היא העיסוק בתורה, עליה נדרש⁵
"אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה
תמיד", לכן הקדים הרמב"ם את הרפואה למכה⁶.

1 סנהדרין פ"ב מ"ד. המשנה פותח בכח המלך לצאת
למלחמת הרשות עפ"י סנהדרין, לפרוץ גדר וליטול חלק
בראש הביזה; עוברת לאיסור להרבות נשים - שכנראה הן
הנותנות למלך חשק ועוז לצאת להלחם, וראה גם שיעור
פסח שני תשע"ד על חי נשות דוד כנגד חי מלחמותיו -
סוסים וכסף וזהב; וחזתמת בספר התורה של המלך (כך
במשניות, אך בגמרא, סנהדרין כ"ב, יש כאן חלוקה לשלש
משניות - בראשונה מלחמת הרשות וכו'; בשניה האיסור
להרבות נשים; ובשלישית האיסורים להרבות סוסים, כסף
וזהב ודיני ספר תורה של המלך).

2 לפי הדגשה זו יש לפרש את כל הפסוק כמבאר
את פעולת שלשת הלאוים שעל המלך (לאחר שבפסוק
הקודם נתבארה פעולת העשה של ספר תורה, וכדלקמן
בפנים) ולומר ש"לבלתי רום לבבו מאחיו" נפעל על ידי "לא
ירבה לו סוסים" (כאשר הסוס הגאה גורם להתרוממות לב
המלך), "ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאול" על ידי "ולא
ירבה לו נשים" (כבפנים) ו"למען יאריך ימים על ממלכתו
וגו'" על ידי "וכסף וזהב לא ירבה לו מאד" (כאשר הוא ניצול
מ"בשמאולה עשר וכבוד" - ראה עוד לקמן הערה יח - הוא
זוכה ל"אריך ימים בימינה"), ודוק.

ה עירובין נד, ב.

ו משלי ה, יט.

ז כדרך הבעל שם טוב, "סור מרע" על ידי "ועשה
טוב" (תהלים לד, טו; לז, כז, וראה **להפוך את החשך לאור**
פ"ז), אותה מדגיש הרמב"ם (בסיים הלכות איסורי ביאה)

חייו". מכאן אנו למדים שהעיסוק בצרכי ישראל נכלל בתורה ונובע מתוכה וכדי שהמלך, שבידו לפעול, יעסוק בצרכי ישראל כדבעי עליו לשאת עמו את התורה ולקרוא בה תמיד.

"צרכי ישראל" בגימטריא **בית המקדש** – הצורך העיקרי של עם ישראל הוא בית המקדש, מקום ליחודנו עם ה' יתברך, וכל מגמת המלך מכוונת אליו (כסדר מצוות הצבור בו פותח הרמב"ם את הלכות מלכים). כך, דוד המלך התכוונ לבנין המקדש, בלימוד מעמיק לצורך הכנת התכניות לבנין ובהכנת כל החומרים הנחוצים¹, ושלמה בנו בנה בפועל את המקדש.

שוב חוזר הרמב"ם על סיום הביטוי, כשהוא מסביר שהדבקות היתרה של המלך בתורה, כדי לשמור שלא יסור לבבו, נובעת מ"כל ימי חייו" (ונראה שתודעת "כל ימי חייו" שמלווה את המלך בעיסוקו בתורה היא היא הדבקות שלו בה, וכבקשת דוד המלך "שבתני בבית הוי' כל ימי חייו"²).

ורמז: תכלית תורת המלך, המובאת מיד לאחר הביטוי "והיתה עמו וגו'", היא לכל דראש "למען ילמד ליראה את הוי' אלהיו". והנה, **"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"** עולה בדיוק **יראת שמים**³!

¹ ראה דה"א כח, יט ורש"י שם; זבחים נד, ב; במדבר רבה טו, יא.

² יא ראה שמואל ב ח, ד"ב.

³ יב תהלים כז, ד.

⁴ יג **יראת שמים** (1001) היא כפולת המספרים הראשוניים החמישי, הששי והשביעי - 7 כפול 11 כפול 13 (יג פעמים **מזל**, סוד יג תיקוני דיקנא). בפרט הרמב"ם חוזר על הביטוי השלם פעמיים (העולות 2002, ד"פ **יעקב**, כב פעמים **צא**) ועוד פעם אחת רק **"כל ימי חייו"** (העולה 12,144 ברבוע וכו') - סה"כ עולה הכל 2,146. יחידה פעמים חן.

לאורך, החשש העיקרי להסרת הלב הוא השגיון באהבת נשים באופן לא מתוקן⁴, לכן הזכיר אותו הרמב"ם קודם לשאר האיסורים. זו גם הסבה לכך שאחרי המהלך כולו חוזר הרמב"ם להדגיש את הניגוד בין לימוד התורה לשגיה בדברים אחרים ולהזהיר שוב על הסרת הלב בשגיה אחרי נשים, שתתכן גם בלי שהמלך עובר על "ולא ירבה לו נשים"⁵. וביתר פירוט:

"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"

את חבת הרמב"ם לענייניו של ספר התורה של המלך – "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" – רואים בכך שהרמב"ם חוזר על הביטוי לא פחות משלש פעמים בשש ההלכות הללו: זהו הביטוי שהוא מצטט בעיקר הדין, בהלכה א, כמקור לכך שהספר מלווה את המלך תמיד.

הוא חוזר עליו בהלכה ה, כשהוא מתאר את עיסוקי המלך, "והיה עוסק בתורה ובצרכי ישראל ביום ובלילה, שנאמר 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי

כהדרכה לכל ביחס בין לימוד התורה לתאות נשים – גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פניו מן החכמה ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד".

ח אכן, כאשר הקשר מתוקן הוא גופא שומר את לב המלך **"ולא יסור לבבו"**, עולה **שמחה** – המלך נשמר מהסרת הלב דווקא על ידי שמחה של מצוה (בקיום המצוה היחוד עם נשיו, כאשר האיש משמח את אשתו – ראה פסחים עב, ב ומסכת כלה פ"א ופ"ב – כאשר עד חי יש מצוה, סוד **"חי בהם** [בנשותיו]"⁶, הוספת חיות בקדושה).

ט **"ולא ירבה לו נשים"** עולה **"משה משה"** (שמות ג, ט) ש"לא פסיק טעמא בגוויהו" (ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א) – על ידי קיום מצוה זו זוכה המלך לגלות בתוכו את ניצוץ משה ש"הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון" (ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א עה, ב).

אם האשה תהיה

אשה טובה,
העוזרת למלך
לעבוד את ה', הוא
ממילא לא ירבה
לו סוסים ולא כסף
זהב מעבר הנחוץ
ל"צרכי ישראל"

"לא ירבה לו נשים" - שמירת המורגש

שלשת הדברים
שאסור למלך להרבות
- סוסים, נשים וכסף
וזהב - מכוונים למטרה
למעלה כנגד מוטבע-
מורגש-מושכל¹, וזהו
הסדר בו נוקטת התורה:
הסוסים, עליהם
רוכבים הלוחמים, שייכים לכוחות המוטבע,
הרגלים המניעות את האדם קדימה (בכלל,
ובפרט במלחמה, השייכת לשם "צבאות", השם
של הנצח וההוד²).

הנשים, אחריהן נמשך
לבבו של המלך, שייכות
לתחום המורגש - בין
האיש והאשה נבנה קשר
רגשי. אם הקשר הרגשי
הוא בריבוי, בלי ניווט של
השכל ("מח שליט על
הלב"³), ואם איננו קשר
ל"אשה משכלת"⁴ המטה
את לב המלך לעבודת
ה' (כדלקמן) הוא הופך
לבעייתי.

הכסף והזהב, שהם
אמצעים לניהול נכון
של המדינה וביטוי סדרי
העדיפויות של המלך,
מכוונים כנגד המושכל
(ובהם נוספת המלה
"מאד" - יש להרבות

כסף וזהב לפי הצרכים, לשימושים נכונים
ומדויקים, ורק לא להרבות "מאד", מעבר לטעם
ודעת⁵.

אחרי שמגיעים למושכל, ושוללים את הפגם
בו, מלמדת התורה כיצד מתקנים את המושכל
(ומכחו את כל קומות הנפש) - על ידי העיסוק
בתורה והדבקות בה.

הקבלה זו מחדדת עוד יותר מדוע להדגיש
ולהקדים את "לא ירבה לו נשים", כנגד תחום
המורגש שבלב, שדווקא בו החשש של "יסור
לבבו" (שהוא "לב כל ישראל")⁶.

ורמז עיקרי: **סוס-אשה-כסף וזהב עולה ברית**
- הכל כאן שייך לשמירת וקדושת הברית של
המלך (עם ה', עם התורה ועם העם) - העולה
פעמיים **אשה**⁷. כלומר, **סוס-כסף וזהב עולה**
אשה, ללמד שהכל מרוכז וכלול בענין של האשה.
אם האשה תהיה אשה טובה, העוזרת למלך
לעבוד את ה', הוא ממילא לא ירבה לו סוסים
ולא כסף זהב מעבר הנחוץ ל"צרכי ישראל" (עד
לבנין בית המקדש, כנ"ל).

יח עושר - ריבוי הכסף והזהב - בא יחד עם הכבוד
בפסוקים רבים, דוגמת "בשמאולה עשר וכבוד" (משלי ג,
טז) המתאר לימוד שלא לשמה (שבת סג, א וברשי"ד ה'
"למשמאילין" בפירוש הב'), שגם הוא מסכנותיו של המלך.
ממילא, ראוי להקביל את איסורי המלך לקנאה-תאוה:
כבוד שמוציאים את האדם מן העולם (אבות פ"ד מכ"א),
המכוונים גם הם כנגד מוטבע-מורגש-מושכל, כמבאר
בשע"ר⁸ "ב תמוז תש"ע (נמצא שהסוסים הם כנגד קנאה
- מלכים מקנאים בסוסים ומצרים היא שרש מדת הקנאה,
הלעומת-זה של יוסף, שמלך במצרים, העולה קנאה).

יט אכן, סדר המשנה - בו נוקט הרמב"ם - אינו רק
הבלטת והקדמת המורגש, אלא יש בו מבנה פנימי מסודר
מלמעלה למטה: "לא ירבה לו נשים" כנגד התפארת
(עיקר המורגש), כאמור על האשה "כתפארת אדם לשבת
בית" (ישעיה מד, יג); הרכיבה על סוסים כנגד הנצח וההוד
(עיקר המוטבע); כסף וזהב כנגד יסוד ומלכות (יוסף
הצדיק, שמדתו יסוד, לקט את כל הכסף, ושלמות המלכות
היא החשבת הזהב, שעל כן "כל כלי המלך שלמה זהב וכל
כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה
למאומה").⁹ ודוק.

כ אם כותבים כלשון הכתוב - **סוסים נשים** (העולים יחד
כד ברבוע, כאשר רק **נשים** עולות כ ברבוע, הן כאן הדבר
ששלם בפני עצמו) - יש כאן תוספת של 144 (12 ברבוע,
"כל ימי חייו", כנ"ל) - ואזי הכל, **סוסים נשים כסף וזהב**,
עולה 756, היהלום של זך (חשמל-חשמל).

הנשים, אחריהן

נמשך לבבו של
המלך, שייכות
לתחום המורגש -
בין האיש והאשה
נבנה קשר רגשי.
אם הקשר הרגשי
הוא בריבוי, בלי
ניווט של השכל
("מח שליט על
הלב"), ואם איננו
קשר ל"אשה
משכלת" המטה
את לב המלך
לעבודת ה' הוא
הופך לבעייתי

יד מושגים המוזכרים בספרי הראשונים ומבוארים רבות
בקבלה וחסידות. וראה באופן אחר - הכל כנגד ספירות
המוטבע - בשיעור י"ט שבת תשע"ח.

טו זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.

טז זהר ח"ג רכד, א; תניא פ"ב.

יז משלי ט, יד.

שהבעל בידיה "כחומר ביד היוצר" לעצב את לבבו כדמותה, כמאמר חז"ל "הכל מן האשה"^{כה} (מתאים לכך שהחסידות כולה היא 'תורת האשה', בהיותה תיקון חוה^{כו}).

המפרשים נחלקו האם יש במשנה שלש

דעות^{כז} – דעת תנא קמא, שהאיסור הוא להרבות נשים מעבר ל-18 בלי תלות בסוג הנשים (היינו שלשיטתו בכל אשה קיימת אפשרות שתסיר את הלב או שלא תסיר, מהות האשה היא 'נוילה' ומשתנה, ולכן אין לחלק); דעת רבי יהודה, שמותר להרבות נשים כשרות, סתם נשים, והאיסור הוא רק להרבות נשים שמוחזקות להסיר את הלב (משום שעד 18 נשים ודאי שהמלך יוכל לעמוד כנגדן ולא יסור לבבו^{כח}); דעת רבי שמעון, שאסור לשאת אפילו אשה אחת שעלולה להסיר את הלב,

והאיסור הוא להרבות נשים צדקניות כאביגיל – או שרבי יהודה ורבי שמעון הן שתי שיטות בהסבר דעת תנא קמא^{כט}.

כמי פסק הרמב"ם? בפשטות^ל הוא נקט כדעת תנא קמא, שהרי אינו מחלק בין סוגי הנשים (ומתאים לכללי הפסיקה^{לא}, שהלכה

להשקפה לפיה החלוקה הכללית של התורה היא לצדיקים ורשעים והבינוני אינו אלא מצב־ביניים שאין להתייחס אליו כעומד בפני עצמו.

כה בראשית רבה יז, יב.

כו ראה מעין גנים ח"ה עמ' לא.

כז כך הכריע ביד רמ"ה ד"ה "לא", רבינו יהונתן ד"ה "ולא ירבה", פסקי הרי"ד ד"ה "מתניתין" וראה ברן ד"ה "לא ירבה".

כח רבינו יונה ד"ה "מתניתין" (עיי"ש שכך הוא מסביר את דעת ת"ק, אך לשיטתו עדיף לפרש במשנה שר"י ור"ש נחלקו אליבא דר"י, וממילא הסברו זה מתאים גם לר"י).

כט כך הכריעו בתוספות הרא"ש ד"ה "רבי יהודה" וברבינו יונה שם (וכן משמע ברש"י ובתוספות במקומות אחרים).

ל רדב"ז ועוד (וראה פירוש המשניות לרמב"ם כאן).

לא שבת מו, א.

ב. "הכל מן האשה"

סוגי הנשים

מקור דינים "לא ירבה לו נשים" הוא במשנה:

לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה. רבי יהודה

אומר מרבה הוא לו, ובלבד שלא יהו מסירות את

לבו. רבי שמעון אומר אפילו אחת

ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה,

אם כן למה נאמר לא ירבה לו

נשים? דאפילו כאביגיל.

מעיון בדברי המשנה משמע

– לדעת חלק מהמפרשים^{כא}

– שישנם שלשה סוגי נשים:

ישנן נשים צדיקות (צנועות),

שאינן מסירות את לבו של

המלך מעבודת ה' – ואדרבא,

הן מכוונות אותו לעבודת ה'

– דוגמת אביגיל. נשים רשעות

(פרוצות), שאפילו אחת מהן

תסיר את לבו של המלך^{כב}. וסתם

נשים, שהן בחזקת כשרות, אך

ריבוי שלהן עלול להסיר את לב

ולגרום לו לתת להן את חילו ולשקוע בתאות

נשים (וכהדגשת הרמב"ם שהמלך לוקה דווקא

כאשר "הוסיף אחת ובעלה" – כשהמלך נותן

את לבו לקשר הגופני, שיש בו תאוה, האשה

נעשית בעלת־הבית עליו, לבו נכרך אחריה^{כג}

והיא יכולה להסיר את לבבו). זו דוגמה יפה

לחלוקה המובהקת של צדיק־בינוני־רשע, שהיא

יסוד ספר התניא^{כד}, כאשר כאן מדובר באשה,

כא ראה יד רמ"ה ד"ה "מתניתין לא ירבה" (ובריש דברי התורת חיים ד"ה "דאפילו").

כב דוגמה מובהקת לאשה רשעה כזו היא המלכה איזבל, שיש דמיון בין שמה לשם אביגיל (כשההבדל הוא בין האותיות יג וז – זוג מובהק של 13 ו7).

כג על דרך "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי" (סנהדרין כב, ב), כך גם המלך כורת ברית עם האשה ונכרך אחריה דווקא אחרי הבעילה.

כד חידושו של אדמו"ר הזקן הוא לנשות מהבינוני עיקר, ולכן החלוקה המובהקת לשלש. אכן, יש מפרשים לפיהם יש רק שני סוגי נשים במשנה (ראה מסקנת התורת חיים הנ"ל, שיש במשנה רק 'כשרות' ו'שאינן כשרות'), מתאים

היה לדוד סוג נוסף של נשים שאינו נכנס במנין - נשים שהוא לקח במלחמותיו כ"אשת יפת תאר"

האריכו המפרשים^ל ליישב את דברי הרמב"ם). אכן, גם לדברי הרמב"ם^ל היה לדוד סוג נוסף של נשים שאינו נכנס במנין – נשים שהוא לקח במלחמותיו כ"אשת יפת תאר" ונולדו לו מהן ילדים בביאה ראשונה (עדיין בגויותן), כמאמר חז"ל בסוגיא כאן "ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר" (וממילא ודאי שהן היו הרבה מעבר ל-ח נשותיו, גם אם נולדו תאומים בכל פעם^ט).

את שלשת סוגי הנשים – אשה, פילגש, יפת תאר^מ – נכוון כנגד העולמות בריאה-יצירה-עשיה^{מא}: האשה השלמה של המלך שייכת לעולם הבריאה, עולם השכל, בו יש קשר מלא של האיש והאשה, במוחין ובמדות; פילגש – שהיא פלג-אשה^{מב}, חצי אשה, כזו שיש למלך אתה קשר רגשי בלבד, ללא כל מוחין^{מג} – שייכת לעולם היצירה, עולם הרגש (עולם היצירה חצוי טוב וחצוי רע^{מד}, עולם של "פלג", והפילגשים הן

כסתם משנה כנגד רבי יהודה ורבי שמעון). אכן, יש מי שכתב^{נב} שהוא פסק כדעת רבי שמעון, כאשר 'רמז' לשיטת רבי שמעון^{נג} בדבריו בהלכה ו, שהמלך צריך להזהר מהסרת לבו אפילו על ידי אשה אחת (פסיקה כזו היא כנגד כללי הפסיקה, שהלכה כרבי יהודה כנגד רבי שמעון^{נד}, ובארולג^{נז} שנדחק לומר כך כי הבין שיש במשנה רק שתי דעות, רבי יהודה ורבי שמעון, ומכיון שברור שהרמב"ם לא פסק כרבי יהודה צריך להעמיד את דבריו בשיטת רבי שמעון).

נשים בשלשה עולמות

לשיטת הרמב"ם^{לה},

פילגשים הן נשים שהמלך לוקח "בלא כתובה ובלא קידושין", דבר המותר למלך בלבד, והוא

פוסק ש-חיי הנשים של המלך הן "בין הנשים ופילגשים הכל שמונה עשרה". הראב"ד חולק עליו, ורוצה להוכיח מהמקראות שהלימוד מדוד שהמלך מותר ב-חיי נשים – שהגמרא אומרת שדוד גם נהג בפועל – מתייחס לנשים בלבד, בעוד על פילגשים אין לו הגבלה^{לו} (וכבר

לב קרית ספר על אתר.

לג ראה אהלי יצחק ד"ה "לא ירבה".

לד עירובין מו, ב.

לה הלכות מלכים פ"ד ה"ד.

לו ויש לבאר (על דרך שנתבאר בשיעור ה' אד"ר השתא במחלוקת אחרת של הרמב"ם והראב"ד) שהדבר מתאים לכך שהרמב"ם נקרא משה והראב"ד נקרא אברהם: הרמב"ם גורס כמשה רבינו, שהתורה רוצה להרחיק כאן את המלך מתאות נשים, וריבוי פלגשים נוגד את הסברה הזו. הראב"ד סבור כאברהם, שבנוסף לבני-ממשיכו היו לו "בני הפילגשים" (בראשית כה, ו). לפי המבואר לקמן בפנים, שאשה שייכת למוחין ופילגש למדות ללא מוחין,

מתאים שלאברהם – השייך למדת החסד, ולא רק למוחין – תהיה גם פילגש, וד"ל.

לז עיין ברדב"ז, כסף משנה ולחם משנה על אתר.

לח ראה הלכות מלכים פ"ח ה"ח (שהביא בפשטות את המימרא של רב יהודה בגמרא דילן, הממשיכה את המימרא על בני יפות תאר).

לט ראה יד רמ"ה ד"ה "אמר רב יהודה" השני (וראה הנלקט בזה בילקוט ביאורים בגמרא מתיבתא וברוקח עה"ת דברים כא, יא).

מ ורמז לשלמות המבנה: אשה פילגש (ר"ת ט ברבוע והכל יחד זך ברבוע) יפת תאר – עולה בדיוק 1820, סוד פעמים הוי' (מנין שמות הוי' בתורה, כנודע).

מא מתאים לרמז הידוע (ראה שיעור י"ב אלול תש"ע) ששלשת העולמות בריאה-יצירה-עשיה עולים אשה-אשה-אשה (היינו שממוצע כל עולם הוא אשה).

מב שפתי חכמים על בראשית כה, ו אות ר; ספר הנימוקים לר' אליהו בחור אות פ.

מג כך הוא לשיטת הרמב"ם, שפילגשים הן בלא קידושין (השייכים למוחין) וכתובה, אך לשיטה שפילגשים הן בקידושין ובלא כתובה הסביר הגר"א (קול אליהו בראשית כה, ו) ש"פלגשם" (חסר, כדברי רש"י שם) היינו פלג-שם – יש ביחוד עם הפילגש ייה (של איש-אשה) אך חסר הזוה שנשלם בכתובה, כתבוה (השלמת השם – שהיא מחית זרעו של עמלק, שרוצה להפריד בין ייה ליוה, כנודע – היא דווקא בלקיחת האחריות וההתחייבות בחיי הנישואין, כפי שמבטאת הכתובה).

מד ע"ח שמ"ג (ציור עולמות אבי"ע) בהקדמה. ובכ"מ.

בעמידת דוד בנסיון, שלא לדעת את אבישג, הוא תקן את מעשה בת שבע והביא את הקשר שלו עם נשיו לשלמות הטהורה מכל הסרת הלב

יהם לו. ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי לו סכנת ושכבה בחיקה והם לאדני המלך. ויבקשו נערה יפה ככל גבול ישראל וימצאו את אבישג השונמית ויבאו אתה למלך. והנערה יפה עד מאד ותהי למלך סכנת ותשרתהו והמלך לא ידעה.

חז"ל מלמדים²³ כי דוד לא

נשא את אבישג – על אף שהיא

רצתה בכך מאד – משום שכבר היו לו חי נשים (ואף שמותר לגרש אחת מהנשים ולשאת אחרת, זהו פתרון לא רצוי – "בא וראה כמה קשין גירושין, שהרי דוד התירו לו לייחד ולא התירו לו לגרש"). בעמידת דוד בנסיון, שלא לדעת את אבישג, הוא תקן את מעשה בת שבע והביא את הקשר שלו עם נשיו לשלמות הטהורה מכל הסרת הלב. כפי שהזכר, המלך לוקה רק אם בעל את האשה הנוספת, משום שהסרת הלב תלויה דווקא בביאה – קשר האהבה המופשט, "והמלך לא ידעה", מאפשר להרבות נשים ללא כל

חשש של הסרת הלב.

בפנימיות, סודה של אבישג הוא המדרגה שמעל כל הנשים שהוזכרו – היא הקשר עם דוד בעולם האצילות דווקא, עולם שאין בו הרגשת היש, ועד למדרגת האמונה הפשוטה, "דישא דלא ידע ולא אתידע"²³, שעל כן "והמלך לא ידעה" (למדרגת "והמלך לא ידעה" מגיעים ב"עד דלא ידע"²³ של פורים, והרמז: **דוד-אבישג** עולה פרים!).

נא סנהדרין כב, א.

נב ע"פ זהר ח"ג רפח, א"ב.

נג מגלה ז, ב (וכוונתו, "אורו המן" ו"ברוך מרכזי" – ביניהם אין לדעת – עולים אמונה פשוטה, מדרגת רד"א).

גם מקור היניקה וההשתררות של אבשלום^מ, החולק על המלכות ומפלג אותה^{מ2}). על עולם העשייה נאמר "אף עשיתיו"^{מ3}, "אף" הפסיק הענין^{מ4}, ולו שייכת "אשת יפת תאר" שהיא עדיין גויה (שילדיה אינם מתייחסים למלך, וגם לא לאשה זו אם תתגייר ותנשא לו, כפי שהיה אצל מעכה, אשת יפת תאר, שילדה את תמר מביאה ראשונה

במלחמה ואחר כך התגיירה ונשאה לדוד וילדה את אבשלום).

על הנשים שבבריאה ודאי חלה ההגבלה של "לא ירבה לו נשים", על אשת יפת תאר שבעשה ודאי לא חלה הגבלה זו, ועל העולם הממוצע, עולם היצירה, נחלקו הרמב"ם והראב"ד – כידוע שכל מחלוקת היא דווקא בנוגע לממוצע^{מ5}.

"והמלך לא ידעה"

והנה, בנוסף לכל הנשים שהוזכרו עד כה, מופיעה אצל דוד בסוף ימיו אשה נוספת, אשר שמשה לו כסוכנת³:

והמלך דוד זקן בא בימים ויכסרו בנגדים ולא

מה שמואלב טז, כא"כב.

מו מרד אבשלום הוא עונש על מעשה בת שבע, וכנראה בסופו של דבר גם הנצחון עליו בא מכחה של בת שבע, אשתו האהובה של דוד.

מז ישעיה מג, ז.

מח ראה לקו"ת תחלת פרשת בלק.

מט ראה גם שיעור כ"א אדר ב' תשע"ו, שיעורי "סוד הצלם" 2 ו1 (סיון תשע"ח). ובריבוי מקומות.

נ מלכיים א, ד. הרלב"ג והמלבי"ם פרשו "סכנת" כאחריות על האוצרות – שרת האוצר (שבשל תפקידה הרשמית לא היתה לזות שפתים בכך שנכנסה אל המלך) – ואם כן אבישג, ה"יפה עד מאד", שייכת בשני הנושאים בפסוק "ולא ירבה לו נשים וכסף וזהב לא ירבה לו מאד" (וכדברי חז"ל ש"בכל מאדך" היינו "בכל ממונך"), ודוק.

ורמז: **אבישג כסף וזהב עולה מלכות.**

שהשם **אבישג השונמית** עולה "והיה היה למלך
על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו
אחד"^{טו}.

(ה"פ רחל, עקרת הבית של יעקב), "הנה ישכיל עבדי ירום
ונשא וגבה מאד" (ישעיה נב, ג).
נו זכריה יד, ט.

אבישג, ששמה מלשון "באהבתה תשגה",
רומזת לשלמות בה אהבת המלך לנשותיו אינה
מתחרה עם אהבת המלך לספר התורה שלו
ו"באהבתה תשגה תמיד" כולל אותן ביחד^{טז}.
זו שלמות עתידית, משיחית^{טז}, הרמוזה גם בכך

נד ורמז: אבישג ב'אחורים' - א אב אבי אבישג אבישג
(התוספת על השם אבישג היא 330, כמנין אבישג דוד) -
עולה ספר אשה (ספר אשה בהכאה פרטית עולה 70
פעמים משיח!) אבישג ב'פנים' - אבישג ישיג ישג שג ג
- עולה 1250 (הרבע הכפול של 25), כמנין כל אמהות עם
ישראל, שרה רבקה לאה רחל זלפה בלהה!

נה הרמז"ע מפאנו כותב (גלגולי נשמות אות ב) שאבישג
היא גלגול של בלהה. אבישג בלהה עולה משיח. ורמז
משיחי נוסף: שלש הנשים האהובות בחיי דוד - מיכל
(אשתו הראשונה) בת שבע (זיווגו העיקרי, אם שלמה
ההמשך אותו) אבישג (האשה האחרונה) - עולות 1190

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ את לבו של המלך - "לב כל ישראל" - יש לשמור שמירה יתרה שלא יסור.
- ♦ שמירת הלב היא על ידי הדבקות בתורה ("עשה טוב") והזהירות מ"לא ירבה לו נשים" ("סוד מרע").
- ♦ "צרכי ישראל" הם חלק מהתורה ועל המלך - ששומה בידו לפעול - לעסוק בתורה כדי לדאוג לצרכי הצבור כדבעי.
- ♦ עיקר צרכי ישראל הוא בנין בית המקדש.
- ♦ דבקות המלך בתורה היא תודעת "כל ימי חייו" - הידיעה שעליו לעסוק בו מעמדו על דעתו ועד סוף ימיו.
- ♦ תכלית תורת המלך היא "למען ילמד ליראה" - "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" עולה יראת שמים.
- ♦ סוסים נשים כסף וזהב הם כנגד מוטבע מורגש מושכל - שמירת הלב (המורגש) היא "ולא ירבה לו נשים".
- ♦ סוס אשה כסף וזהב עולה ב"פ אשה - הכל מרוכז באשה ו"הכל מן האשה".
- ♦ החלוקה של צדיק בינוני דשע מופיעה בסוגי הנשים, הפועלות על בעליהן - "הכל מן האשה".
- ♦ אשה פילגש יפת תאר הן כנגד בריאה יצירה עשיה.
- ♦ הקשר עם אבישג - "והמלך לא ידעה" - שייך לעולם האצילות (והוא סוד "עד דלא ידע" של פורים).
- ♦ בעמידה בנסיון עם אבישג תקן דוד המלך את מעשה בת שבע והביא את הקשר שלו עם נשיו לשלמות.
- ♦ אבישג רומזת למצב המשיחי בו אהבת המלך לתורה ואהבת המלך לנשותיו מתאחדות.

ניגון

557 | אדר ב' תשפ"ד

5

9

14

18

21

1

2

D.C.

אהבת שלום

פרשת ויקרא

בזכות הבושה

הבושה היא מהתכונות המובהקות של ישראל (רחמנים ביישנים וגומלי חסדים). לפני מתן תורה "ישראל עזין באומות" אך במתן תורה קנו את מדת הבושה. אולם אין הכוונה שהעזות נעלמה. יש עזות דקדושה וצריך לדעת להשתמש בה, אלא שהיא צריכה להתמתק בכך שהיא מלובשת בבושה.

המלך מגיע

האהבת שלום מביאה את המדרש על אוהבו של מלך שהתכונן לבואו, וכשהגיע המלך עם שמשויו, התבייש האוהב והטמין כל מה שהכין. אמר לו המלך, חייד שאני פוסל את כל כלי שהבאתי עמי ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך. וכך הקב"ה כולו אורה, שנאמר ונהורא עמה שרא, והוא אומר לישראל התקינו מנורה ונרות, מה כתיב שם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ועשית מנורת זהב טהור. כיון שעשו מיד באה השכינה, מה כתיב שם ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד. מיד קרא למשה, שנאמר ויקרא אל משה, עד כאן לשונו. הנה מבואר מדבריו, שעל ידי השפלות שהיה למשה רבנו ע"ה זכה לקריאה. וזו היא הכוונה הרמוזה בקמנות האות א'.

כשהמלך מגיע האוהב חש שכל ההכנות שעשה אינן שוות ולא כלום. יש לו בושה קיומית, הוא רוצה לאיין את כל מה שעשה ולהחביא את עצמו. כך הבושה עצמה מביאה לתשובה (בשת אותיות תשב) וליחוד האמתי (וכן בחתן וכלה:

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. כתיב ויקרא באות א' זעירא. להבין זה, יש לומר בהקדם לבאר סיום פרשת פקודי, ויהא נעוין סופו בראשו וראשו בסופו. דהנה כתיב ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן, ופשוטו של מקרא כי שכן עליו הענן היינו על המשכן. ובדרך רמז יש לפרש, כי שכן עליו הענן קאי על משה, ופירושו, על משה היתה שוכנת הבושה הנקראת ענן כנודע. ועל ידי הבושה זכה לקריאה.

אל"ף זעירא היא מדת הענוה של משה המזעיר-מקטין את עצמו. הקב"ה קורא למשה מכח מדת הענוה של משה, ונמצא שהענוה היא המחברת את משה לעצמות ה' ('ויקרא אל משה' ולא 'ויקרא ה''), רמז לעצמות שמעל שם הוי'. א זעירא רומזת גם לחיבור חתן וכלה: י למעלה היא המ"ד של החתן, י למטה היא המ"ן של הכלה, ובאמצע 1 מחברת, השותף השלישי. אך כדי שיהיה חבור צדיק שהחתן והכלה יקטינו את עצמם, אל"ף זעירא.

האהבת שלום דורש את סמיכות סוף ספר שמות ותחילת ספר ויקרא: "ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן" – הענן שכן על משה, היינו הבושה שעל פניו, ואז "ויקרא אל משה". כסוי הענן רומז לבושה כיון שהמתבייש מתכסה, וכן ענן קרוב לענוה (בקבלה מבואר שענן סתם הוא מצד החסד והנהה חסד פירושו גם בושה).

הוי' שוה מאה

מכאן עובר האהבת שלום לסוד מאה ברכות שהן מפתחות למאה היכלות, הכל על ידי הכנעה ושפלות, הודאה והשתחויה. מתוך הענוה של משה, הכנעה ב־מִמֹּדִים (שעולה מאה), זוכים למאה ברכות. וזהו "כי שכן עליו הענן [ענן הבושה על משה] וכבוד הוי' מלא את המשכן [ר"ת מאה ברכות]".

ומביא רמז מופלא מספר 'שפע טל' בשייכות שם הוי' למאה: שם הוי' נחלק לשני זוגות: יִהּ ו־הּ. והנה בכל הא"ב יש שלשה זוגות העולים יִהּ – זַח, טוּ, יַהּ, וביחד = מַה. וחמשה זוגות העולים ו־הּ – וַהּ חַג טַב יַא, וביחד נַה. מַה ועוד נַה = מאה! והוא סוד "הן הם יודו ויברכו" (מאה ברכות כנ"ל).

הזוגות של יִהּ הם כנגד המוחין: יִהּ עצמו הוא שם החכמה; טוּ שייך לבינה, "טוביה גניז בגויה"; זַח שייך לדעת, כמו "זחה דעתו". חמשת הזוגות של ו־הּ הם כנגד חמשה קצוות, מחסד עד הוד; וַהּ שייך להוד, מקום היחוד של ו־הּ בשם הוי', "איהי בהוד"; זַד בנצח, "ויוד יעקב נזיד" לנצח את עשו. זקנא־דקנא מורה על אריכות ימים בנצח (ובדרך מליצה: זיידע, סבא זקן); חַג בתפארת הממזגת חסד ו־גבורה, "נתת שמחה [שמחת החג] בלבי [תפארת]"; טַב גבורה, "טוביה גניז בגויה", "טובת מראה" היינו יפי מופנם ומוצנע שנאמר ברבקה אשת יצחק מצד הגבורה; יַא חסד. אלו שתי אותיות האחדות, "אחד היה אברהם" בעל מדת החסד, "אברהם התחיל להאיר" בבריאת האור של "יום אחד".

ועוד בחכמת החשבון: ניקח למשל את הזוגות זַח טוּ יַהּ. כל זוג ניתן להכפיל בשתי דרכים: א. 'הכאה' של אות אחת בשניה: זִח = 56. טִז = 54. יִהּ = 50. ב. רבוע פרטי, כל אות כפול עצמה: זִח = 113. טִז = 117. יִהּ = 125. והנה ככל שהפרש בין האותיות גדול יותר (כמו יִהּ), התוצאה של הרבוע הפרטי גדולה יותר והתוצאה של ההכאה קטנה יותר. ולהיפך: ככל

הם מתביישים זה מזה, וכך מגיע היחוד האמתי שה' שורה בו).

האהבת שלום חוזר על שלשה מושגים קרובים: הכנעה, ענוה, שפלות. יש להוסיף בטול, ואז מתקבל מבנה שלם: בטול שייך לחכמה, י בשם הוי'. ענוה שייכת לבינה, ה ראשונה בשם הוי' ("והאיש משה ענו מאד", "משה זכה לבינה"). הכנעה שייכת למדות, ו בשם הוי', ובפרט להוד (הכנעה שייכת להודאה. הכנעה נובעת מענוה, "בינה עד הוד אתפשטת". הכנעה = י פעמים הוד). שפלות היא פנימיות המלכות, ה אחרונה בשם הוי'. השפלות על גוניה היא "עצמיות שרשו וחיות נפשו" של האדם, אדם = מַה. ומי שאין בו שפלות אינו אדם אלא חיה רעה...

שמו ומהותו

ועוד מבאר "ויקרא אל משה" לפי הכלל הגדול שהשם הוא חיותו ושרשו של האדם, ובקריאת השם מתגלה חיותו. לכן כאשר ה' קורא למשה בשמו מתעוררת מדתו העצמית של משה, הענוה והשפלות. קודם התבאר שהענוה של משה היא הסיבה שה' קורא לו, וכאן לצד השני: הענוה היא תוצאה ממה שהקב"ה קורא לו.

הוא מזכיר את דברי החסד לאברהם "כל אחד מישראל מלבד השם שיש לו שקורין לו אביו ואמו שהוא נרשם למעלה בכסא הכבוד, כי הדבר אינו במקרה כי האל יתברך מזמין אותו השם בפי אביו ואמו... ואותו השם הוא שם נשמת האדם בקדושה, ומלבד זה השם יש לו שם אחר אל אותו הקליפה הדבוקה עמו כנוכח, וזהו סוד יצר הרע שבאדם". בהקשר זה יש לומר לאנשים הרוצים לשנות שם: אביך ואמך נתנו לך שם, ברוח הקדש, השם של הנשמה הקדושה. אם 'קשה' לך עם השם הזה, אולי זה מפני החטאים הפגמים שלך (ולכן אתה נמשך לשם השני, מצד היצר הרע). שינוי השם לא יעזור, ורק יחמיר את המצב! מה שנדרש הוא לעשות תשובה, לתקן את הפגם, ולחזור ולהאיר את השם המקורי.

בשת ושבת

וכן בשבת קודש, מי שמתבייש מקדושת השבת קודש יכול לזכות גם כן לכל הנ"ל... כי שבת הם אותיות בשת, ומתוך שמתבייש האיש המשכיל מהארת קדושת השבת קודש מצד שנדמה בעיניו על ידי שפלותו והכנעתו שלא הכין עצמו כראוי בששת ימי המעשה לקבל המתנה המתוקה והנעימה, על ידי זה זוכה לקבל המאה מפתחאן של ברכות.

שבת היא "מתנה מתוקה ונעימה" והאיש המשכיל מתבייש מקדושת השבת, כי בבוא השבת הוא נוכח שכל ההכנות שלו לקראתה בששת ימי המעשה אינן כלום. מתוך הבושה הזו, הוא זוכה למאה ברכות, כרמוז בפסוק "השתחוּו [ביטוי ההכנעה] לה' בהדרת קדש" ר"ת **קבלה**, לקבל את קדושת השבת ולקבל מאה ברכות, וזוכה ל"ויקרא אל משה" להודיע לו דברים עליונים, ככתוב על השבת "מתנה טובה יש לי... לך והודיעם".

כשנכנסת השבת, האדם מרגיש בושה קיומית, כמו כתם שחור על המפה הלבנה של שבת (ומטמין את עצמו מפני המלך כהטמנת התבשיל בערב שבת...). אכן, כאשר האשה מדליקה נרות שבת, הכל מתמלא אור וכל הפגמים נעלמים (כאמור במדרש על הדלקת המנורה במקדש שאז באה השכינה). ברגע זה, האיש מרגיש הארה עצומה הבוקעת מנרות השבת שהאשה מדלקת. הבושה הופכת לתשובה ואז מגיע היחוד (כמוזכר לעיל על יחוד חתן וכלה).

שהפרש קטן יותר (כמו ז"ח) אזי התוצאה של ההכאה גדולה יותר והתוצאה של הרבוע הפרטי קטנה יותר.

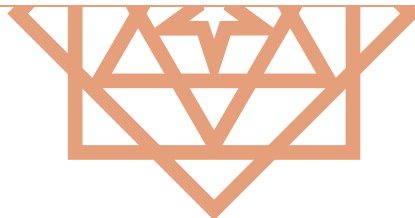
מכאן שכלל שההפרש בין בני הזוג גדול (כמו התיאור בקבלה שהאשה מגיע לחזה של בעלה וכיו"ב), אזי יש יותר תולדות בדרך של 'רבוע פרטי', כאשר כל אחד מוליד בעצמו. ולאידך, ככל שההפרש קטן יותר (וקרובים להיות "שויים בקומתם" כמו בגאולה), כך ריבוי התולדות הוא דווקא בדרך של הכאה, זיווג זה עם זה, "פרו ורבו".

דעת משה

והנה כל איש המשכיל הזוכה להיות בבחינת משה בחינת דעת השלם זוכה לכל הנ"ל, היינו שזוכה לקריאה ולשמוע את קול הקריאה, על דרך שנאמר במשה רבנו ע"ה וישמע את הקול מדבר אליו, וזוכה למאה ברכות.

זו נקודת התכלית בתורה הזו (ה'בכ'). כל אחד צריך להיות "איש המשכיל", בבחינת משה שהוא הדעת הכללית של ישראל. כל היסוד של הענוה־ההכנעה־השפלות תלוי בדעת, ומי שיש בו דעת זוכה לשמוע "את הקול מדבר אליו" [ר"ת **מאה ברכות**].

הדעת קשורה בעיקר להכנעה. מי שהוא 'בר דעת' יודע (בהכרה פנימית) להכניע את עצמו (להשתחוות) בפני המלך (שהרי הוא מכיר את המלך). והרמז: **דעת הכנעה** = 624, **כד** פעמי **הוי'** (כנגד **כד** צירופי **הוי'**).

אבן עזרא

פרשת ויקרא

סוד הקרבן

כאשר האדם המקריב נותן כל חלק של הקרבן בעתו (בזמנו וכהלכתו), המקביל לאותו חלק בגוף האדם, אז ימלט האדם מהגזרה שיש עליו ויזכה לחלק בעולם הבא. זו משמעות הכפרה שנאמרה בקרבנות ("ונרצה לו לכפר עליו") – הקרבן הוא כופר, תחליף, במקום העונש על האדם (וזאת לאחד שהאדם עושה תשובה).

וההוכחה ("העד") לזה ממה שכתוב בפרשת כי תשא "ונתנו איש כפר נפשו לה"... ולא יהיה בהם נגף" הרי שכופר הוא במקום העונש, והוא בנתינת מחצית השקל שממנה באים הקרבנות לכפר. וזה מה שאמר משה לפרעה שישלח את ישראל להקריב לה" "פן יפגענו בדבר או בחרב", היינו שהקרבנות הם כופר במקום העונש.

הכפרה-כופר על ידי הקרבן היא מפני שגוף הקרבן מקביל לגוף האדם. וחלקי הקרבן הנאכלים לכהנים (כמו בשד החטאת) הם "להחיות מורי התורה". וכך מפרט הרמב"ן: בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הוזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר.

מצאנו ברית יחיד בעבור שני דברים, גם יתכן להיות מצוה אחת בעבור דברים רבים, כמצות העולה והקרבן, כי בתת כל חלק בעתו, ימלט החלק שיש לו חלק לעולם הבא על כן פירש לכפר לתת כופר, והעד מתחלת כי תשא, על כן כתוב, פן יפגענו בדבר (שמות ה, ג). גם יש בעולות סודות לעתידות, גם יתבונן מכל קרבן סוד התולדות, והחטאות והמצות [נ"א והמנות] להחיות מורי התורה... וטעם להזכיר הקרבנות קודם המצות, כי השכינה תשוב אל מקומה, אם לא ישמרו תורת העולה, וכן היה. וחלילה חלילה להצטרך לעולה, וכן כתוב: אם ארעב לא אומר לך (תהלים נ, יב), רק יש לו סוד.

ראב"ע מקדים שיתכנו טעמים רבים למצוה אחת, כמו מצות ברית מילה ("ברית יחיד") שיש בה טעמים בגשמיות וברוחניות. וכן למצות העולה בפרט והקרבנות בכלל יש טעמים רבים בגשמיות וברוחניות.

ראב"ע שולל את המחשבה הפסולה שהקב"ה צריך את הקרבנות "חלילה חלילה להצטרך לעולה", אלא "יש לו סוד".

כופר לכפר

הטעם הראשון והעיקרי: "כי בתת כל חלק בעתו ימלט החלק שיש לו חלק לעולם הבא" –

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב ח' אדר שני תשפ"ד.

בספר שמות, מגיע ספר ויקרא ובו שני חלקים עיקריים: תחילה ענייני הקרבנות ואחר כך ענייני המצוות בכלל. הקרבנות קודמים למצוות כי הקרבנות הם היסוד להשראת השכינה בישראל, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ואם לא שומרים את הקרבנות אז השכינה תסתלק ותשוב אל מקומה ("וכן היה" בחורבן).

קדימת סוד הקרבן לכל המצוות היינו קדימת עצם מסירות הנפש של היהודי למצוות, קדימת מצות קידוש השם, "ונקדשתי", לכל המצוות ("נקדשתי" בלשון נפעל, בדרך ממילא, ולכן היא המצוה שתשאר לעתיד לבוא כאשר מצות בטלות). "אם רץ לבך [במסירות נפש. ואז] שוב לאחד [לקיום מצוות מעשיות]".

הסדר השלם הוא: תורה-קרבן-מצוה. תחילה מתן תורה; אחר כך מעשה המשכן ותורת הקרבנות, שעל ידי זה באה השראת השכינה והנבואה בישראל, כדברי ראב"ע בענין "סודות לעתידות", וכמו שנבואת משה מגיעה מתוך המשכן (כדברי ראב"ע "ויקרא אל משה... שהכבוד קראו מאהל מועד שיבא שם ושם ידבר עמו, והכבוד לפנים מהפרכת ושם היה משה נכנס"); ולבסוף כל תרי"ג מצוות (בעיקר מפרשת קדושים ואילך). ויש לומר שכן הוא בימות המשיח: לאחר בנין המקדש והשראת השכינה, תתפשט הנבואה (עד "ונבאו בניכם ובנותיכם") ונגיע לשלמות קיום המצוות, "ושם נעשה לפניך כמצות רצונך". בפנימיות, הסדר תורה-קרבן-מצוה הוא גילוי אלקות מלמעלה למטה: התורה היא גילוי רצון ה' (הרצון שייך לכתה, סוד **כתר** אותיות בעשרת הדברות). קרבן שייך למוחין, חב"ד. מצוה שייך למדות. כלומר, היחס בין קרבן לשאר המצוות הוא היחס בין מוחין למדות: בקרבנות יש מקום מיוחד למחשבה וכוונה, ממחשבת המקריב הרצויה (כלשון הרמב"ן "כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה"), המחשבה לשם ריח ניחוח וכו',¹⁸ ועד למחשבה הפוסלת ככל דיני פיגול

אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו. וקרבן התמיד, בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד. ואלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה. הרמב"ן משלים את דברי ראב"ע בהדגישו את מחשבת המקריב "שיחשוב אדם" שהיה ראוי שישפך דמו לולא חסד ה' שלקח ממנו את הקרבן בתור כופר. וכן מוסיף שהמנות הניתנות לכהנים הם "כדי שיתפללו עליו". ובעומק: מה שהבהמה מהוה כופר על האדם אינו רק מפני הדמיון החיצוני, אלא שהחטא-החסרון קשור לבהמה שבאדם עצמו, הנפש הבהמית, והקרבן הוא העלאת הנפש הבהמית, וכדלקמן בפסוק "אדם כי יקריב מכם".

עתידות ותולדות

הטעם השני בראב"ע "יש בעולות סודות לעתידות" – על ידי הקרבת קרבן עולה מגיעים לנבואה וידיעת העתידות. וטעם שלישי "יתבונן מכל קרבן סוד התולדות" – מתוך התבוננות בפרטי הקרבן ניתן לעמוד על סודות הבריאה: מחכמת האנטומיה של בעלי החיים מגיעים לחכמת גוף האדם וממנה לחכמת מעשה בראשית בכלל (שהרי האדם הוא 'עולם קטן'). שלשת הטעמים הם כנגד הכנעה הבדלה המתקנה, חש-מל'מל: כפרה כאילו האדם הקריב את עצמו, היינו הכנעה (בהכרה שהוא חייב מיתה לה'). הבנת סודות הבריאה, בחינת הבדלה (יחוד האדם במעשה בראשית ושלמות גופו על ידי ברית מילה העושה אותו 'עולם קטן'). הנבואה בחינת המתקנה (מל מלשון "מי ימלל"), לנבא את העתיד ובכך גלות את העולם, את האלקות המהוה את הכל תמיד.

קרבן ומצוה

"וטעם להזכיר הקרבנות קודם המצוות, כי השכינה תשוב אל מקומה, אם לא ישמרו תורת העולה, וכן היה". זו נקודה חשובה ועיקרית. לאחר יציאת מצרים, מתן תורה ומעשה המשכן

א ראה זבחים פ"ד מ"ו "לשם ששה דברים הזבח נזבח".

ביתר ביאור (ויותר קרוב לפשט): האדם מקריב את הבהמה שבתוכו^ב, הנפש הבהמית שבקרבו (שממנה החטאים והפגמים וצריך להעלות ולהקריב אותה, באתכפיא ואתהפכא). וכן רומז לאתערוותא דלעילא "אדם כי יקריב" (האדם העליון) הבאה כדי להקריב לעורר את לב האדם שלמטה לה'.

תכלית האדם היא להיות הוא עצמו כקרבן לה', "אדם כי יקריב מכם קרבן להוי". ורמז: **אדם כי יקריב = אדם קרבן**, האדם עצמו הוא הקרבן. **אדם** ר"ת "אדם דוד משיח" – אצל המשיח יתקיים בשלמות "אדם כי יקריב". ורמז: **אדם כי יקריב מכם קרבן להוי מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם = 9 פעמים משיח!**

ורמז עיקרי: שני הפסוקים הראשונים ('כותרת' לכל ספר ויקרא) "ויקרא אל משה וידבר הוי' אליו מאהל מועד לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם **אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם**" = 6240 = **ל** פעמים **יצחק** (כאשר **יצחק = ח** פעמים **הוי'**), וכיון שבשני הפסוקים יש **ל** מלים נמצא שזהו הערך הממוצע של כל מלה! סוד הקרבן שייך ליצחק, "עולה תמימה" שנקרב על גבי המזבח והתקיים בו "אדם כי יקריב מכם ממש". יצחק שמדתו מדת הגבורה הוא 'עמוד העבודה' בין האבות, סוד העליה מלמטה למעלה, "רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף". **ל** מלים בשני הפסוקים רומזים ל-**יהודה (= ל)**, שבט המלכות הנקנית בשלשים מעלות, שרש המלכות (יהודה) בגבורה (יצחק).

וכיו"ב. ואילו בכל המצוות המעשה הוא העיקר (אלא שצריך לעשות מתוך אהבה ויראה, גדיפין כנפיים למעשה, ולכן הכל שייך למדות).

קרבן מכם

דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם.

מכם – מאוחר, וכן הוא אדם מכם כי יקריב קרבן, וכמוהו רבים. או יהיה מכם מממונכם, או יהיה מכם רמז להוציא את הגזול, כי כן כתוב: שונא גזל בעולה (ישעיה סא, ח).

ראב"ע מביא שלשה פירושים למלה "מכם" בפסוק. פירוש ראשון, המלה "מכם" כתובה מאוחר וכאילו צריך להקדים ולקרוא "אדם מכם [אדם אחד מתוכם] כי יקריב קרבן לה'" ("סרס הכתוב" כמו בהרבה מקומות "וכמוהו רבים"). פירוש שני, "מכם" פירושו מממונכם, והפסוק מתפרש כסדרו "אדם כי יקריב מכם" האדם יקריב מממונו. פירוש שלישי (קרוב לשני), "מכם" רמז "להוציא את הגזול"^ב.

בפירוש השני והשלישי, "מכם" מתייחס לקרבן שאותו מקריבים, ומכאן קרוב הדבר להגיע לפירוש הפנימי (פנימיות הפשט) שבהקרבת הבהמה האדם מקריב את עצמו "אדם כי יקריב מכם, מכם ממש"^ג, כדברי הראב"ע שהקרבן הוא כופר לאדם, וכדברי הרמב"ן שהוא "נפש תחת נפש" ובכוונתו הנכונה הוא מקריב את עצמו (וכן אומרים חז"ל שמשמותיהם של צדיקים קרבות על גבי המזבח^ד).

ב וראה רש"י שלומד זאת מ"אדם", ואכמ"ל.

ג כדברי הרבה מפרשים. ראה למשל: אלשיך "שיכון כאילו את עצמו הוא מקריב". של"ה (תורה שבכתב פרשת ויקרא). שפתי כהן עה"ת.

ד חגיגה יב, ב לגרסת עין יעקב והגהות הב"ח. תוספות

סוף מסכת מנחות בשם מדרש. טור או"ח סי' קכ (בפירוש "ואשי ישראל"). וראה שוע אדה"ז שם.
ה כדברי אדמו"ר הזקן בלקו"ת כאן.

הסיפור החסידי

רבי משה פיינשטיין | לעמוד בניסיון

רבי משה פיינשטיין היה מגדולי הפוסקים וראשי הישיבות בתקופתו. גדלותו התורנית נודעה בעיקר בזכות תשובותיו ההלכתיות שרוכזו בספרי "אגרות משה". הוא היה נערץ על גדולי ישראל ורובבות יהודים. נולד ביום ז' באדר תרנ"ה לרב דוד פיינשטיין, רבה של קהילת החסידים באוזדה ומצאצאי משפחת הגר"א. בילדותו למד אצל אביו, ורכש בקיאות בשלוש הבבות. לפני בר מצווה החל ללמוד בישיבת "עץ חיים" שבסלוצק, אצל הגאון הרב איסר זלמן מלצר, ובשנת תר"ע נסע יחד עם קבוצה מטובי הבחורים בישיבה, לייסד ישיבה בשקלוב בראשות הרב פסח פרוסקין – אותו החשיב הרב פיינשטיין כל ימיו לרבו המובהק. בהיותו בגיל שבע עשרה כבר היה בקי בכל הש"ס ובגיל תשע עשרה כבר היה בקי בארבעת חלקי השולחן ערוך עם מפרשיהם. בתרע"ו התמנה לרב בעיר מולדתו, אוזדה, ולאחר מלחמת העולם הראשונה עסק רבות בהתרת עגונות. בתרפ"א התמנה כרב ואב"ד בעיר לובאן ובתפקיד זה שימש עד שנת תרצ"ז, אז הגיע לארצות הברית. זמן קצר לאחר הגעתו התמנה לראש ישיבת "תפארת ירושלים" בניו יורק, ובתפקיד זה שימש במשך ארבעים ותשע שנים, עד להסתלקותו בי"ג אדר ב', תשמ"ו.

ידיעותיו בהלכות שחיטה, ולאחר שהלה הצליח בבחינה הענקתו לו את הקבלה, לשמש כשוחט. כשעמד לצאת, הוכחתי אותו על התנהגותו ואמרתי לו שעבר על העבירה החמורה של ביזוי כבוד התורה. אולם הצעיר מען כי אינו מבין במה המדובר, מה גם שמעולם לא התקשר אלי! ניכרים היו דברי אמת, ושלחתי אותו לדרכו. המסקנה המתבקשת היא, כפי הנראה, שאדם אחר הסתתר תחת שם מזויף ודיבר איתי כאילו בשמו".

לאחר שסיפר זאת, תיאר רבי משה לידידו את השמחה הגדולה שחש לאחר שעמד במבחן הקשה, והתעלם מעלבונו האישי אף על פי שחשב כי העומד לפניו הוא זה שפגע בו.

פעם היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל באספה שנערכה בבית מלון בניו יורק. באמצע חזרת הש"ץ, באו וקראו לו: יש טלפון מארץ ישראל! אבל הרב לא זו. ניסו שוב: רבי, יש לך טלפון! ועדיין הרב

רבי יעקב קמניצקי זצ"ל פגש פעם את ידידו רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כשהוא במצב רוח מרומם ביותר. סיפר לו רבי משה, כי באותו היום עמד בניסיון שנשלח לו מן השמיים:

"לפני כמה חודשים שימשתי כדיין בדין תורה, ולאחר שפסקתי לזכות אחד מן הצדדים, קיבלתי שיחת טלפון מאחד מידידיו של המפסיד. הוא האשים אותי בנסות כי טעיתי בדבר משנה וכו', ומשום כך אין תוקף לפסק הדין.

היום, נדהמתי לראות בביתי את אותו אדם שפגע בי באופן כה מביש. התברר כי הוא בא לבקש ממני 'קבלה' (— אישור) להיות שוחט. המחשבה הראשונה שעלתה בי הייתה לסלקו מן הבית... אך לבסוף החלטתי, שמכיוון שביום הכיפורים מחלתי לכל מי שפגע בי, אסור לי לשמור סיגה למישהו.

הכנסתי אותו לחדרי, ערכתי לו מבחן על

רבי משה פיינשטיין ידע היטב מה משמעותו של השלטון הקומוניסטי ברוסיה, שהחל בהיותו כבן שלושים וחמש: אחיו הרב מרדכי נהרג בידי הרשעים, והוא עצמו סיכן את חייו פעם אחר פעם כשלימד תורה והציל חיי יהודים נוספים. כאשר ראה נערים צעירים המתמידים בלימוד התורה, על אף שכל חייהם חוו רדיפות, חש כי זו תופעה מדהימה הנוגעת לעומק הלב. בחסידות מבואר, כי הבכי הוא "מותרי מוחין" – תגובה של האדם לחוויה ששכלו איננו יכול להכיל. עוצמת הגילוי האלוקי גודשת את הראש, ו'נשפכת' החוצה כדמעות... כאן, הגילוי הוא עד כמה "אורייתא, קודשא בריך הוא וישראל כולא חד": "ישראל" היינו אותם אברכים שיצאו מאחורי מסך הברזל, "תורה" היינו התורה שלמדו, והקדוש ברוך הוא מתגלה במסירות הנפש האדירה שלהם ללמוד את תורת ה'.

בסיפורים הנוספים שהבאנו מתבלט שוב כיצד רבי משה, כתלמיד חכם אמיתי, היה רגיש ביותר כלפי קוצו של יו"ד מן ההלכה – ובעיקר כלפי רגשות הזולת (כפי שההלכה קובעת). ומעניין שכאשר מחל על כבודו (וחכם שמחל על כבודו – כבודו מחול), התגלה שהפוגע כלל אינו זה שלפניו! הדבר מזכיר מעט את אמרתו של רבי נחמן, כי "מי שהם [בעלי מחלוקת] חולקים עליו, גם אני חולק עליו [ואין זה אני כלל]". כאשר חושפים את הפנימיות שמאחורי המסכות החיצוניות, מתברר כי כל היהודים מאוחדים עם ה' וזה עם זה – והמחלוקות נובעות רק מטעות בזיהוי.

לא זו ממקומו... בסופו של דבר, סיים היהודי שעמד לצידו את תפילת שמונה עשרה, ואז יצא הרב מן החדר. כששאלו אותו למה לא יצא קודם לכן, השיב: הלא היה קיר לפני (ההלכה האוסרת לעבור לפני המתפלל), ואיך אעבור?! [עפ"י זכרונם לברכה]

באחד מימי חול המועד סוכות תשל"ב, הכריזו בזאל הקמץ שב 770 שהרבי קורא לכל אלו שהגיעו מרוסיה לאחרונה, לחדרו. הגיעו לערך עשרים וחמשה אנשים. הרבי היה עם משקפיים ועיין בספר. לאחר זמן, פנה הרבי למזכיר הרב חרקוב ושאל אם כולם נמצאים וכאשר נענה שכן, פנה הרבי לנוכחים ואמר שהוא רוצה שיסעו לרב פיינשטיין ויספרו לו על החיים ברוסיה. בין השאר התבטא: "ספרו לו הכל, בלי עניוות..."

כאשר יצאו מהדר הרבי, חיכו המזכירים הרב ירחמיאל בנימין קליין ור' חיים יהודה קרינסקי עם שתי מכונות, שתי המכונות שהרבי נוסע בהן, ועימן נסעו לרב פיינשטיין. הרב פיינשטיין התפעל מאוד לראות אברכים ובחורים צעירים, שרובם נולדו שנים רבות לאחר המהפכה הקומוניסטית, כולם יראים ושלמים ויודעים ללמוד דף גמרא, לא פחות מבהור ממוצע בארצות הברית. כשאמרו לו שהרב יעקב נוטיק בקי בחצי מהש"ס, יצא מכליו ושאל אותו: "איך עשיתם את זה? איך הצלחתם לעמוד בניסיונות?!". הרב נוטיק ענה לו: "הייתה לנו ברירה?...". לאחר מכן פנה ר' משה אל הבחורים הצעירים ושאל אותם מה הם לומדים ושאלות בפרק "האומר" במסכת קידושין. כאשר ענו על השאלות ברהיטות, הרב פיינשטיין החל לבכות ולנבב את עיניו. [התמים' גליון ל"ט, תשע"ו]

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

באיזו הברה להתפלל?

בתלמוד תורה למדתי להתפלל בהברה אשכנזית. היום אני מרגיש שבתפלה בהברה ספרדית ('ישראלית', בה מדברים ביום-יום, כולל במקום בו אני לומד כעת) אני מתחבר יותר למילים וחי אותן, יותר מרגיש שאני מדבר מתוכי לה'. באיזו הברה עדיף שאתפלל?

מענה:

הברה אשכנזית הינה יותר מדויקת בהיותה מבחינה בין קמץ לפתח, בין צירה לסגול ובין ת' דגושה ל-ת' רפויה. טוב להתפלל בהברה זו (הרי בהשג"פ כך חונחת וזו גירסא דינקותא שככלל זורמת בטבעיות), אלא אם כן קשה לך לבטא כך את המילים ואינך מסוגל בהברה זו לכוון את פירוש המלות. כל זה מודבר בתפילות הקבועות כאשר אתה מתפלל מתוך הסידור (כידוע שהרבי הקפיד להתפלל מתוך הסידור ויש בזה משום קבלת עול, יסוד עבודת השי"ת וכן הוא בנוגע להברה), אך כאשר אתה מתפלל מתוך הלב תפלה אישית, אתה יכול להתפלל איך שהכי זורם לך

בטבעיות.

והרמז: **הברה אשכנזית = 1000**, סוד אלף אורות שקבל משה רבינו במתן תורה, נלקחו ממנו בחטא העגל וחוזרים אליו כל שבת בסוד "ישמח משה במתנת חלקו". וכן ידוע ש-**1000 = ישראל בעל שם טוב**, כך מתקשרים לרבי ישראל בעל שם טוב, בהברה בה הוא היה מתפלל. בכל אופן, כאמור, עדיין הדבר תלוי בכוונה הזורמת שלך (וכמובן יש רמז טוב גם ל**הברה ספרדית = 966 = מב פע' חיה = "ואתה מחיה את כלם"**, כמבואר סוד זה לאחרונה). ברכה שתזכה להתפלל להשי"ת בכוונה של עמידה נכח פני ה', שזהו העיקר.

חיה הראשונה וחיה השנייה

הרב הסביר פעם ש"הדסה היא אסתר" קשור לתיקון של חוה, עם כל הסוד של חוה ראשונה וחיה שניה המוזכר במדרש. אשמח לתוספת הסבר בענין.

מענה:

כתוב בכתבי האר"י שאסתר

כוללת את לאה ואת רחל שגם הן כנגד חוה ראשונה וחוה שנייה. כשיעקב ראה את רחל הוא מיד התאהב בה, שכן רחל משקפת את חוה השנייה, איתה אדם הראשון חפץ היה להתחתן. אולם את חוה הראשונה אדם הראשון דחה כיוון שלא הצליח להתחבר לגדולתה. באופן דומה יעקב לכתחילה דחה את לאה. אולם לאחר שיעקב חשב שהוא מתחתן עם רחל, הוא גילה שאין הוא יכול לברוח מיעודו לשאת גם את לאה. ואמנם מיד נאמר "ויהי בבוקר והנה היא לאה". לבסוף יעקב גם התחתן עם לאה בעצמה וממנה רוב מנין ובנין של עם ישראל, וממנה שבט המלוכה, שבט יהודה.

לחוה הראשונה יותר תוקף ועוז מאשר חוה השנייה ואסתר בטאה זאת כאשר היתה שולחת את השדה שלה, היינו בחינת החוה הראשונה שבה, אל אחשוורוש. האילמות של אסתר משקפת את בחינת החוה שנייה שבה. אסתר נקראה כך משום שבחינת הדסה שבה מסתתרת בתוכה, ולמה מרמזת הדסה? הדסה פנים

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אז צדקה וצדקה!

מעל ומעבר לכמות כה הוא מרגל, והשתיה הזו מביאה אותנו לשמחה אחרת לגמרי – "עד דלא ידע!"

איפה צדקה?

את הספור המשעשע הבא ודאי רבכם מכירים: פעם ישב מנחם מענדל הקטן, מי שלימים יתפרסם כ"אדמו"ר הצמח צדק, על ברפי הסבא הגדול, אדמו"ר הזקן בשעה שישב ולמד. בין הסבא והנכד הצעיר היה קשר מיחד. אמו של הצמח צדק, הרבנית דבורה לאה, הסתלקה בגיל צעיר, והילד היתום נמסר להשגחתו הצמודה של הסבא. אדמו"ר הזקן, שאהב במיוחד את הילד הפקח, פנה אליו בשאלה: "מנחם מענדל, איפה סבא?". "ברור", ענה הילד והצביע על סבו, "פה". "איפה פה?", הוסיף אדמו"ר הזקן להקשות, "תראו לי בדיוק". "הנה", הצביע הילד לעבר פלג גופו העליון של סבו. אדמו"ר הזקן מחדד: "פה? פה זה הזקן של סבא... אני מתכונן איפה סבא?". "לא, אני מתכונן

יש מישהו שלא אוהב את פורים? לא מכיר את הילד הזה... תחפוש, שוק פורים והצגות פורמיות, משלוחי מנות וסעודה חגיגית, והכל – בשמחה הכי גדולה!

המן הרשע הזה... אתם מבינים? הוא חשב לעצמו שיצליח להפטר מהיהודים. לא כמו אנטיוכוס, שרצה רק לבטל אותנו מקיום המצוות. המן רצה להשמיד אותנו לגמרי, את הגוף שלנו, שלא יהיה חליה זכר לדבר שנקרא 'יהודי'. אז הנה, אנחנו מראים לו, ועוד איך... אנחנו פה, רוקדים ושמחים, עם הגוף שלנו, אוכלים ובעקד שותים – והכל קדוש!

האם שמחה ואכילה בקדשה שמורות רק לחג פורים? לא ודוקא. "ושמחת בחגך" היא מצוה בכל אחד משלשת הרגלים, וגם את השבת אנו מענגים במאכלים משבחים. אבל בפורים זו שמחה מסוג אחר. "חייב איניש לבסומי בפוריא" ולשתות בו לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע" הרב שילה אופן.

וְיִקְשֶׁה עָלֵינוּ: הֲרִי גַם הֲרָצוֹן הוּא בְּסוֹפוֹ
שֶׁל דְּבַר שְׁלִי. גַם הוּא 'גְּלוּי' שֶׁל אֵיזָה
'עֵצָם' נִסְתָּר. אִזּוּ מִיְהוּ אִם כֵּן אוֹתוֹ 'אֲנִי'
שְׁמֵת־חֲבָא בְּתוֹכִי וְרוֹצֶה הַכֹּל?

מִסְתַּבֵּר שְׂאֵת הַמְרַכֵּיב הַכִּי חָשׁוּב
— אֵת עֲצָמָנוּ — אֲנַחְנוּ לֹא מַכִּירִים
כָּלֵל. הֲרָצוֹן שְׁלִי אֲמַנָּם נִסְתָּר מֵאֲנָשִׁים
אֲחֵרִים, אֲבָל לִי הוּא גְּלוּי. אֲנִי מַכִּיר אֵת
עֲצָמִי וְיודֵעַ הֵיטֵב בְּמָה אֲנִי חֲפֵץ וּמָמָה
אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְרַחֵק, אֲבָל אֵת ה'עֵצָם'
הַנִּסְתָּר אֲפֹלוּ אֲנִי לֹא מַכִּיר — הוּא
נִסְתָּר גַּם מִמֶּנִּי.

בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל סֵפֶר הַזֵּהָר נִקְרָא הַמְקוּם
הַנִּסְתָּר "רִישָׁא דְלֹא יודֵעַ וְלֹא אֲתִידֵעַ".
בְּתַרְגוּם מְאֻרְמִית: הָרֵאשׁ שֶׁלֹּא יודֵעַ
וְלֹא יודֵעִים אוֹתוֹ. כְּלוּמָר, לֹא רַק שֶׁהוּא
נִסְתָּר מֵאֲחֵרִים וְאִין הֵם יודֵעִים עָלָיו
כְּלוּם ["לֹא אֲתִידֵעַ"], אֲלֹא שְׁגָם הוּא
לֹא יודֵעַ כְּלוּם עַל עֲצָמוֹ ["לֹא יודֵעַ"].

וְנִבְּרָא 'כֹּחַ'

זוּ הִיְתָה כְּפִנְתוֹ שֶׁל אֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן
בְּסִדְרַת הַשְּׂאֵלוֹת שֶׁהֲצִיב לְמַנְחָם
מְעַנְדֵל הַחֲרוּף. הוּא בְּקֵשׁ לְהַעֲבִיר לוֹ
אֵת הַמְסָר הַבָּא: לְעוֹלָם אֵל תִּסְתַּפֵּק
בְּחֻלְקֵי הַגְּלוּי שֶׁבְּפִנְיָה. עָלֶיךָ לְהִתְאַמֵּץ
תָּמִיד וּלְקַלֵּף אוֹתוֹ, לְשֵׂאף וּלְחַתֵּד
לְהִתְקַשֵּׁר אֶל ה'עֵצָם' הַנִּסְתָּר. אֵת ה'
יִתְבָּרֵךְ אָנוּ יְכוּלִים לְהַפְּיֵר דְּרָךְ נִפְלְאוֹת
הַבְּרִיאָה שֶׁבָּרָא. כְּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים
בְּהוֹ אָנוּ מִתְמַלְאִים הַתְּפַעְלוֹת, וְכֹךָ אָנוּ
יְכוּלִים לְהִתְחַבֵּר אֵלָיו דְּרָכָן. אָנוּ יְכוּלִים

פַּה", שֶׁפֶר הַיְלָד אֵת מְקוּם הָאֲצִבֵּעַ לְעֵבֶר
פְּנֵיו שֶׁל הַרְבִּי. וְשׁוּב מִקְשֶׁה אֲדָמוֹ"ר
הַזְּקֵן: "אֲתָה מִתְכַּוֵּן לְאֵף? נִכּוֹן, זֶהוּ הָאֵף
שֶׁל סַבָּא, אֲבָל אֵיפֹה סַבָּא בְּעֲצָמוֹ?".

בְּשֵׁלֵב זֶה פּוֹרֵשׁ הַיְלָד מֵהַמְשַׁחַק
הַמֵּיַגֵּעַ. הוּא יוֹרֵד מֵעַל בְּרַכֵּי הַסַּבָּא
וּפּוֹנֶה אֶל מַחוּץ לַחֹדֶר וְאֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן
חֹזֵר וְשׁוֹקֵעַ בְּעִיּוֹן בְּסִפּוֹר שֶׁלְפָנָיו.
בְּעֵצָם לֹא פּוֹרֵשׁ לְגַמְרֵי... לְאַחַר דִּקּוֹת
סְפוּרוֹת מִתְפַּרֵץ הַיְלָד לַחֹדֶר וְקוֹרָא
בְּקוֹל: "סַבָּא!". אֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן מְרִים אֵת
עֵינָיו מֵהַסֵּפֶר וְאִזּוּ קוֹרָא מְנַחֵם מְעַנְדֵל
הַצֵּעִיר בְּצִהְלַת נִצְחוֹן: "אֲמַרְתִּי לָךְ?
הִנֵּה אֲתָה!".

כֹּחַ יִצְחָק וְכֹחַ אֲתִידֵעַ

רְאִיתֶם פְּעַם אֵת הַשֶּׁכֶל שֶׁלְכֶם? אִי
אֲפֹשֶׁר. הוּא שְׁקוּף... בְּכָל זֹאת הַרְגָּשׁוֹת
וְהַשֶּׁכֶל הֵם הַחֻלְקֵי הַגְּלוּי שְׁלִי. מָה
הַכּוֹנֵנָה? שְׂאֲנִי יְכוּל לְזַהוֹת אוֹתָם אֲצִלִּי,
מִשׁוּם שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מִתְגַּלֶּה דוֹקָא
בְּאִיבָר מְסִים בְּגוּפִי — הַשֶּׁכֶל מִפְּעִיל
אֵת הָרֵאשׁ, וְהַרְגֵּשׁ אֵת הַלֵּב.

וּמַהִיכֵן נּוֹבְעִים הַשֶּׁכֶל וְהַרְגֵּשׁ? מִכַּחַ
הֲרָצוֹן. אֲנִי רוֹצֶה לְחַשֵּׁב, אֲנִי רוֹצֶה
לְהִתְלַהֵב, אֲנִי רוֹצֶה לְעוֹף עִם הַדְּמִיוֹן.
הֲרָצוֹן כְּבָר אֵינּוּ כַּח גְּלוּי וְלִכּוֹן גַּם אִין לוֹ
אֲבָר מְסִים בְּגוּף אוֹתוֹ הוּא מִפְּעִיל. אֲנִי
לֹא רוֹצֶה בְּאֲמֻצְעוֹת הַיָּד אוּ הָרֵאשׁ שְׁלִי,
כְּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹצֶה — כָּל־כְּלֵי רוֹצֶה. אִזּוּ
אוּלַי הָאִישִׁיוֹת שְׁלִי הֵיא הֲרָצוֹן? נִרְאֶה
לִי שֶׁעַל תְּשׁוּבָה זֹו יִשׁוּב אֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן

דלא ידע!" בשיאה של השמחה אנו מזדהים עם תשובתו החריפה של מנחם מענדל הצעיר: "הנה סבא!". עבדה, אנחנו קוראים אליו בשמו והוא – הוא בעצמו – הופך את פניו, מפנה אותם אלינו ועונה! ממש "ונהפך הוא"!

שנזכה להפוך את ה'הוא' ל'אתה' ולגלות את ה' יתברך בעצמו!
שבת שלום ומברך! פורים שמח!

5?

גם להתבונן בהשגחה המפלאה שלו על כל צעד ושעל בחיינו, ושוב להתפעל לרצות ולדבק בו. זו התבוננות בחלק ה'גלוי' של ה', במה שהוא מגלה לנו, אבל העקר הוא לחפש את מה שמעבר, כל מה שמעל השכל הגלוי שלי – את ה' יתברך בעצמו!

מה קורה לנו בפורים? השמחה כל כך גדולה עד שאנו מסגלים להגיע אל אותו מקום נסתר, ש"לא ידע ולא אתידע", וזוהי למעשה שמחת "עד

המשך מעמ' 36 <<<

ואחור עולה שע, רמז ל- שע אורות הפנים של אריך אנפיו, המשקפים את עולם האצילות. כלומר, אסתר היא כנגד ג עולמות התחתונים בי"ע שבהם נעלם עולם האצילות. כמו שאדם הראשון דחה את חוה ראשונה בגלל שהיתה גדולה עליו בכמה מדות ובגלל שהיה עסוק בעצמו, כך לכל בני האדם

(למעט הצדיקים) קשה לקבל את עולם האצילות שאורו גדול, ולכן הקב"ה ברא את עולמות בי"ע בתוכם מסתתר עולם האצילות. וכלשון המגיד ממעזריטש: "אצילות היא גם כאן" כלומר, שגם כאן, בתודעה של העולמות התחתונים, נמצאת האצילות העתידה להתגלות לעתיד לבוא. באופן מקביל במגילה נאמר "ויהי

אמן את הדסה היא אסתר". עניינה הכללי של המגילה להסביר שבעוד בהר סיני היו ישראל כביכול דוחים את התורה (כמו שאדה"ר דחה את חוה הראשונה) אילולא כפה עליהם הר כגיגית, בימי מרדכי ואסתר התקיים בהם, "קיימו וקבלו היהודים עליהם" מרצונם, כפי שאדה"ר קיבל את חוה השנייה מרצונו.

בשביל מה כל הגימטריאות? אחד מסודות ה"עד

דלא ידע בין ארוך המן לברוך מדדכי" הוא החישוב המפתיע – "ארוך המן" שווה "ברוך מדדכי" (העולה אמונה פשוטה – אמונת ישראל המתגלה בפורים). אפשר לפרש "עד דלא ידע" לחשב את הגימטריא, מחמת שתית היין, אך אפשר גם לפרש ההיפך – הדרך להגיע ל"עד דלא ידע" היא 'לסובב את הראש' עם עוד ועוד גימטריאות...

גימטריא היא ענין רציני – אחת המדות שהתורה נדרשת בהן, כשער לסודות רבי-משמעות וגם בלימוד הלכות. אך היא גם ביטוי מובהק ל"שעשועי תורה", תוך נתינת ערך לכל אות בתורה והתענגות על הסודות המופלאים המתגלים דרכה. הגליון הפורימי השבוע מציע לשוגים באהבת התורה – "שתו ושכרו דודים" את רמזי-הפלא של תורתנו הקדושה!

התועדות פורים המסורתית
עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

מוצש"ק אור לי"ד אדר ב' 21:30
חוזיאון ארץ ישראל
רח' חיים לבנון 2 תל אביב

בשל חנאי המקום
כניסה חעל גיל
בר-מצוה בלבד

דמי
כניסה
20 ש"ח

עזרת נשים | שידור חי | סביב שולחנות ערוכים